

AVUI!

REVISTA COMARCAL
DELS PORTS

ANY I n:1 Primavera

Ajut 200.-pts.

Equip de redacció: Carme Segura i Pep Gisbert (Cintorres), Narcisa Rambla (el Forcall), Bartomeu Messeguer (Herbers), Josep Maria Zapater (la Mata), José Bordás —esports—, Ernest Querol, Jesús Sangüesa (Morella), Àlvar Ferrer (Portell), Manuel Clemente, Quico Blasco (Sorita), Josep Manuel Falcó (Vilafranca).

Disseny: Paquita Adell.

Fotografia: Grup de Fotografia de Morella i Salvador Rabaza.

Correcció lingüística: Josefina Borràs, Manuel Dolz, Adolf Piquer, Ernest Querol.

Col·laboradors: tots els que vulgueu escriure.

Administració: Rafael Prats.

Edita: Associació Cultural i Comissió de Normalització Lingüística dels Ports. Correspondència a: Plaça de les Escoles Pies, núm. 4 (Compensatòria) 12300 MORELLA

C.I.F: G 12080636.

Imprimeix: Hurope, Recared, 4. Barcelona.

Dipòsit Legal: B.20.594-1987

SUMARI

EDITORIAL

MONOGRÀFIC SOBRE LA CONTAMINACIÓ

- La Central Tèrmica d'Andorra
- Les solucions
- Les Zones afectades
- La coordinadora ecologista
- Els comunicat dels Jòvens dels Ports
- Entrevista a l'alcalde de Vilafranca
- L'opinió del diputat comarcal
- Escrit de la Coordinadora Ecologista de l'Aragó

COMARCA

EL CAMP

OPINIÓ

CULTURA:

- Música
- L'Associació Cultural
- Els nostres noms
- Literatura
- Tradicions populars
- Els refranys

ESPORTS

EDITORIAL

Que a una comarca com la nostra ixque una nova revista ha de ser un fet que ens ha d'alegrar a tots. Els intents per crear una comunicació comarcal periòdica han durat més o menys, però s'han acabat.

Els Ports ha tingut quatre etapes i totes molt curtes. L'objectiu de les persones que em fan és que tinga una continuïtat i és per això que inicialment eixirà cada tres mesos. Aquest primer número coincideix amb la primavera. Confio que puga arribar a tenir-ne moltes més.

Sóc el fruit de la tasca d'un grup de persones de la comarca i especialment dels membres de l'ASSOCIACIÓ CULTURAL I COMISSIÓ DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA DELS PORTS, entitat que es va crear fa tres anys i mig, i que ha anat fent moltes activitats (com podreu vore en el breu resum que us oferesc en les pàgines culturals) entre elles l'organització de tres concursos literaris en els que han pogut participar tots els estudiants de la comarca.

L'Associació ha estat el nucli al que han anat acudint persones (socis) de tots els pobles de la comarca, i en el moment actual estan molt il·lusionats en aquest intent. Us demano que d'una manera o una altra us arrimeu a mi: formant part del grup que em fa més directament, escrivint-me articles, subscriuint-vos, concertant-me publicitat, promocionant-me, llegint-me...

Vull ser una publicació OBERTA, on tots els que tingueu alguna cosa a dir ho pugueu fer, i que tots els que vulgueu respondre al que es diu també.

La comunicació és fonamental per a qualsevol comarca, i més encara quan és agredida culturalment i ecològicament com en el nostre cas. Per això dedico el primer monogràfic a la contaminació, que pot eliminar tota vida, tant vegetal com humana.

Afectivament us convido a participar, au!

Nota: Només expressaré la meua opinió a l'editorial.
PER ALS PRÓXIMS NÚMEROS:

Envieu-me les vostres col·laboracions a Revista AU!, Plaça de les Escoles Pies núm. 4 (Compensatòria) 12300 Morella. Els de compensatòria m'han deixat fixar la residència al seu local, moltes gràcies.

Els articles que m'aescrigueu han d'estar escrits a màquina a 60 espais per línia, dos espais entre línies, en valencià i firmats.

Per al número següent me'ls heu de fer arribar abans del dia 10 de juny. El tema monogràfic serà sobre l'emigració a la nostra comarca: causes, efectes... Espero els teus articles!

MONOGRÀFIC

LA CONTAMINACIÓ DELS PORTS

COORDINAT PER JOSEP M. ZAPATER

Ja l'any 1983 els enginyers forestals d'ICONA es van assabentar que els nostres boscs estaven malalts. Amb el pas dels anys la malaltia s'ha anat estenent. Fins ara, s'han tallat més de 30.000 arbres i la superfície afectada ronda ja les 200.000 Ha.

La culpa no la té la sequera, ja que quan un arbre s'asseque per sequera, s'asseque del tot, començant per l'arrel i les fulles més recents

són les darreres en assecar-se. Aci, passe tot el contrari, l'arbre s'asseque per dalt i arriben a eixugar-se totes les fulles sense haver-se d'assecar el tronc.

Informes d'ICONA apunten a la Central Tèrmica d'Andorra com a culpable d'aquest desastre que ens amenaça. Els arbres més contaminats són aquells que estan més orientats cap al vent procedent d'Andorra i les branques més afec-

tades són les que estan més exposades a aquest vent.

En unes declaracions que va fer l'estiu passat a València l'ex-cap provincial d'ICONA, Julio Garcia Rojo, afirmava: «Estem desertitzant una zona irreversiblement. Possiblement mai més aconseguirem la vegetació que allí hi havia, cosa que no es pot tolerar».

CARACTERÍSTIQUES DE LA CENTRAL TÈRMICA D'ANDORRA

Una Central Tèrmica és una fàbrica d'electricitat. Amb la combustió del carbó (o algun altre combustible) en unes calderes s'obté vapor d'aigua capaç de moure unes turbines que a la seua vegada accionen els alternadors que produeixen electricitat.

Esta Central Tèrmica és la més contaminant de l'Estat espanyol perquè el carbó empleat en ella és un lignit de molt baixa qualitat puix conté un percentatge de sofre del 5%. Aquest carbó procedeix de les mines de Terol, properes a Andorra. Un dels motius per construir la Central Tèrmica va ser el d'aprofitar aquests carbons de tan baixa qualitat que no serveixen per a una altra cosa.

Té una ximenera de 343 metres d'alçada. És tan alta perquè els fums contaminants es dispersen en l'atmosfera i no es depositen en les proximitats d'Andorra, a la comarca del Baix Aragó. Si no fore tan alta, probablement a nosaltres no ens arribarien els agents contaminants, però en canvi aquella comarca quedaria completament desertitzada en uns pocs anys.

Al seu costat estan les tres torres de refrigeració que tenen una altura de 99 metres i envien a l'atmosfera 1.700 m³ de vapor d'aigua cada hora.

Per a la producció elèctrica d'11.000.000 Kw/hora la Central Tèrmica gaste 675 tonelles de carbó cada hora, les quals després d'haver-se cremat, envien a través de la ximenera 71.000 kg. de SO₂ (anhídric sulfurós) que en contacte amb el vapor d'aigua de l'atmosfera es converteixen, en part, en àcid sulfúric.

També ixen per la ximenera 2.700 Kg/hora d'òxids de nitrogen, els quals són, potser, més perillosos que els SO₂, encara que no siguen tan abundants.

L'equivalent en àcid sulfúric obtingut d'aquests gasos contaminants seria suficient per dissoldre cada hora el ferro de un cotxe.

EL CARBÓ DE LA CONCA MINERA DE TEROL

ZONES AFECTADES

La superfície afectada per la contaminació cada vegada es va estenent, al mateix temps que augmenta la seua intensitat.

Els principals afectats som nosaltres, els habitants dels Ports, però a les comarques veïnes ja els arriba també la contaminació. Una relació de les zones afectades a més dels Ports podria ser la següent: Baix Aragó, Ports de Beceit (província de Tarragona), Alt Maestrat; els pobles del Maestrat, de Terol i s'han detectat ja arbres afectats als voltants del Penyalgosa.

En el mapa adjunt es mostren les distàncies des dels nostres pobles a la tèrmica d'Andorra.

La mineria de la zona nord de la província de Terol té una importància excepcional pel que fa a l'explotació de lignits. La formació de lignits d'Escucha, d'edat Aptienc Albienc (Cretaci Inferior), presenta en esta zona unes reserves considerables.

La conca minera comprèn quatre sub-conques:

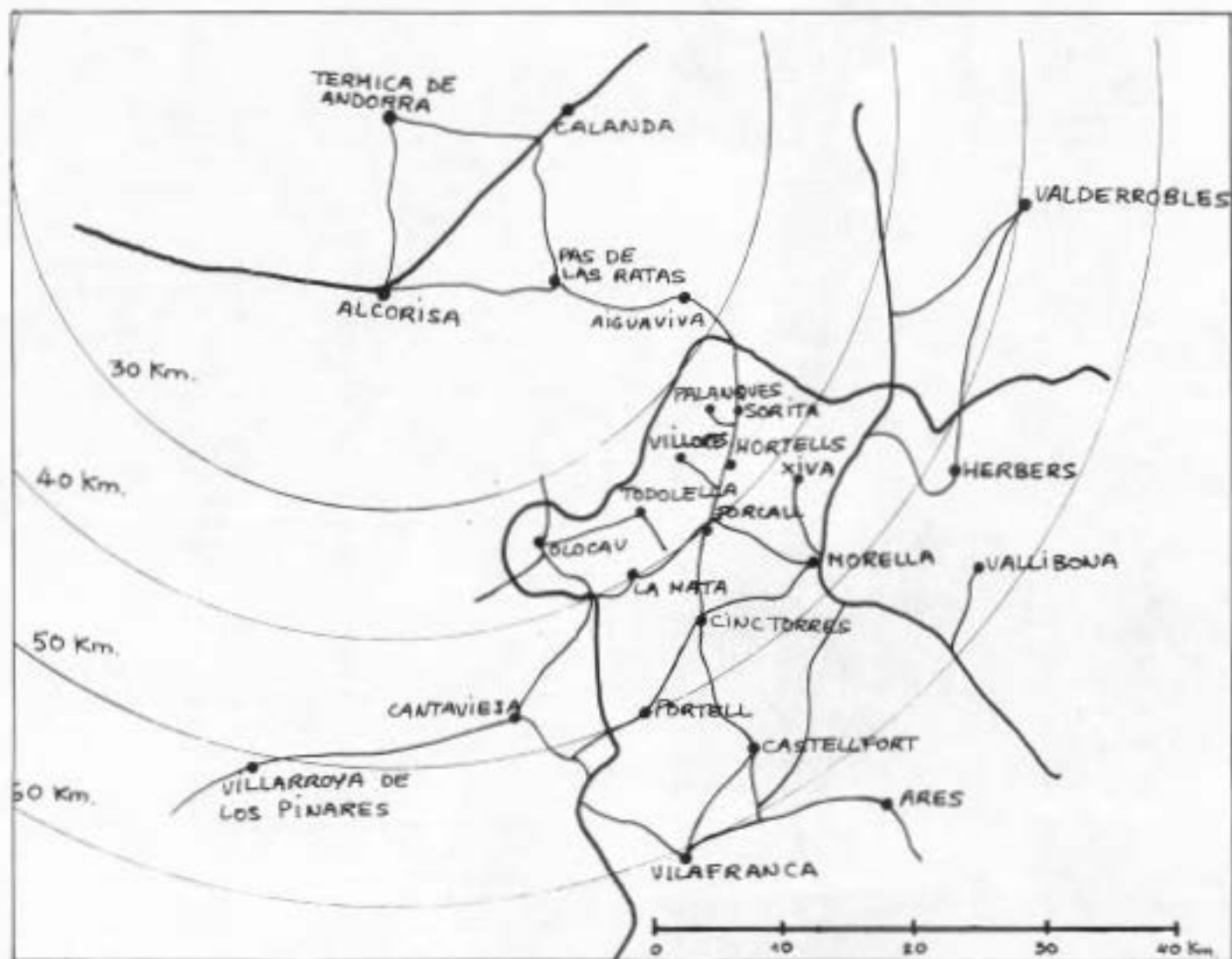
- Ariño-Oliete (al N)
- Calanda (al NE)
- Aliaga-Utrillas (al SW)
- Castellote (al SE)

D'estes subconques s'extrau lignit-hulla sub-bituminosa des de ja fa molts anys; des de 1865 en Montalbán, 1881 en Crivillén, etc.

La principal demanda d'esta zona minera ha segut la de les centrals termoelèctriques que s'han anat creant en la zona. La Central Tèrmica d'Escatró, construïda per l'empresa nacional «Calvo Sotelo» es va construir la primera, després es van fer les d'Escucha i Aliana. Finalment en l'any 1979 va entrar en funcionament la Central Tèrmica d'Andorra, la més important —i amb diferència— de totes les ja esmentades. I és també la segona central espanyola en el rànquig de potència.

La qualitat del lignit (bastant baixa) varie d'unes zones a les altres, i encara en una mateixa mina d'unes capes a les altres. Els valors mitjos de les anàlisis de lignits consultades es reflexen a continuació:

humitat	10-22 %
matèria volàtil	28-40 %
carboni fix:	35-40 %
cendres:	20-35 %
sofre combustible:	6-10 %
potència calorífica:	3500-5500

El sofre en els lignits

L'origen del sofre en els lignits de la Formació Escucha és encara discutit, però una de les teories que podria presentar-se com més encertada es basa en les periòdiques inundacions de les zones pantanoses on es va formar el carbó. Estes inundacions serien provocades per incursions d'aigua marina, puix s'ha de tindre en compte que la Formació Escucha representa un paleoambient sedimentari deltaic, estable des de l'aptienc superior fins a l'albienc mitjà-inferior, i per tant, sotmès a possibles influències del medi mari. Aquest fet es confirma al trobar capes de carbó cobertes per sediments margosos amb fauna marina.

Tenint en compte que l'aigua marina posseeix concentracions de sulfats dissolts molt majors que l'aigua dolça, les repetides aportacions d'aigua marina suposarien una font potencial de sofre-sulfat a la turbera. Posteriorment en estos ambients reductors propis de les zones on s'origina el carbó, el sofre-sulfat seria reduït a sofre-sulfur per processos múltiples entre els quals caldria destacar l'acció de les bacteries sulfato-reductores.

Com a resultat d'este procés i d'altres posteriors de meteorització, el sofre es troba en tres formes diferents dins dels lignits:

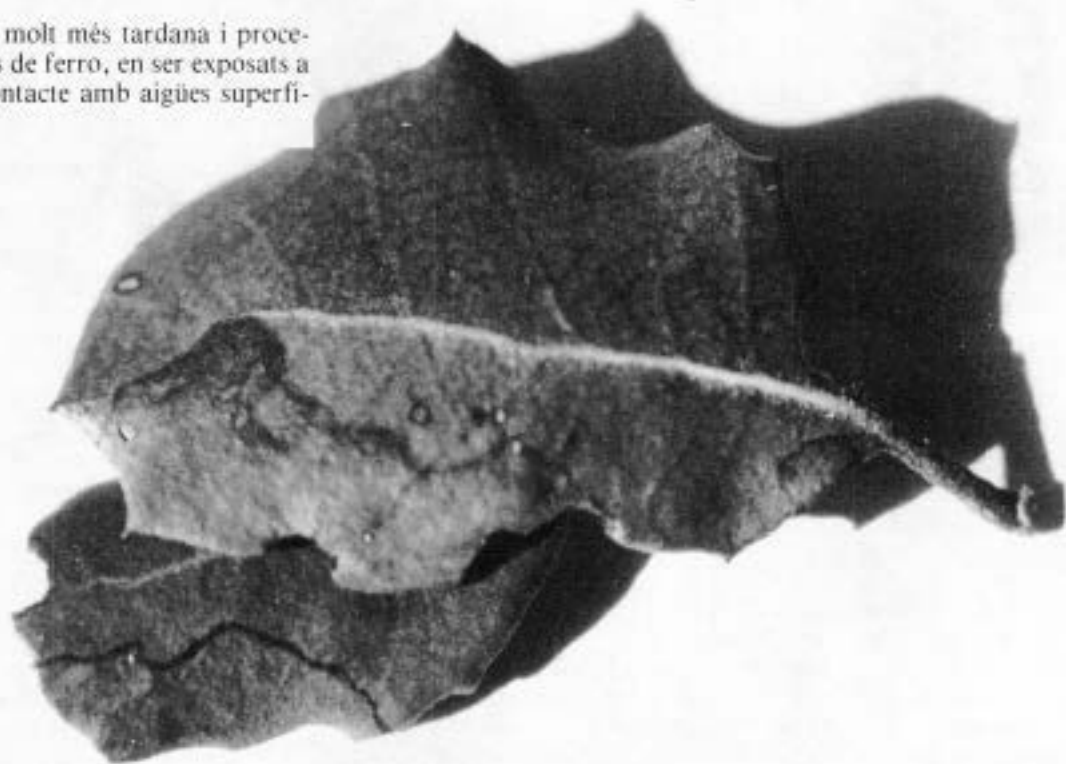
— sofre orgànic: en mol·lècules orgàniques en la fracció vegetal del carbó.

— sofre-sulfur: en la fracció inorgànica del carbó, com pirita i marcassita (S_2Fe) i com espècies rares sulfurs de Zn i Pb.

— Sofre-sulfat: de creació molt més tardana i procedent de l'alteració dels sulfurs de ferro, en ser exposats a l'aire lliure o en entrar en contacte amb aigües superficials.

Què passe amb el sofre en la combustió amb el carbó

En el procés de la combustió del carbó, solament una part insignificant de sofre és retesa en els residus sòlids de la combustió (escòries i cendres), com a sulfats. La resta és alliberada. Per una part, el sofre orgànic és volatilitzat com altres elements com C, H, N, que componen les mol·lècules orgàniques (querogens, àcids húmics, humines,...). Per altra part, el sofre-sulfur o inorgànic es troba sota la forma de sulfurs de ferro (pirita, marcassita) cristal·litzats en les cel·les vegetals, microfactures, laminats, mòduls... Aquests sulfurs, a la temperatura a la qual es produeix la combustió en la Central Tèrmica no són estables i s'oxiden. El sofre forma el SO_2 que és volàtil, mentre que el Fe passa a les escòries i cendres.

SOLUCIONS

El problema és molt greu i les solucions no són gens fàcils, encara que si es posaren en pràctica, aminorarien en gran mida la contaminació. Algunes d'elles podrien ser:

— Col·locació de filtres d'absorció del SO_2 (anhidric sulfurós) a l'eixida de la xemenera.

— Construcció d'una planta per al rentat del carbó, eliminant així el contingut de sofre.

Estes mesures són molt cares i tècnicament encara imperfectes, però hem d'exigir-les perquè ENDESA, l'empresa propietària d'esta Central Tèrmica (i que té una participació majoritària de l'INI), té milers de milions de pessetes de beneficis cada any.

Fulla afectada per la contaminació.

— Una altra mesura seria la de mesclar el lignit amb altres combustibles més rics i amb menor proporció de sofre.

Esta mesura no la volen posar en pràctica perquè això suposaria no gastar tant de carbó de les mines de Terol amb el problema social que això engendraria.

I si estes mesures no són vàlides no hi haurà cap altra solució, si no volem que les nostres terres se converteixen en desert, que la de demanar la paralització de la Central Tèrmica.

LA COORDINADORA ECOLOGISTA

Al mes de novembre de l'any passat, el grup ecologista de Vilafranca va animar els altres grups i associacions culturals de la resta de la comarca per a reunir-se i engegar una lluita contra la contaminació de la Tèrmica.

Fruit de la primera reunió celebrada a Forcall va nàixer (si és que se pot dir així), la Coordinadora comarcal de Joves. Des d'un principi a la Coordinadora no hi ha hagut ni càrrecs ni representants, simplement ha constatat com un grup de gent preocupada pel tema de la contaminació, que determinaven fer reunions periòdiques i organitzar una sèrie d'activitats per tal de lluitar contra la contaminació de la Tèrmica.

Tota la gent que ha volgut parti-

cipar en les seues reunions i activitats ha pogut fer-ho i des del mes de desembre del 86 ja s'han organitzat algunes activitats.

— El dissabte 20 de desembre van fer pintades per quasi tots els pobles dels Ports, el lema més esmentat en les pintades va ser el de «La pluja àcida ens mata».

— A les festes de Nadal es van repartir per tota la comarca 3000 pegatines en contra de la Tèrmica.

— També a finals de desembre es va celebrar a La Mata una festa reivindicativa. Va acudir molta gent i es va llegir un comunicat, en el qual es demanaven mesures per evitar la contaminació. Aquest comunicat va ser publicat als diaris de Castelló.

— Al mes de gener es va convidar

els alcaldes de la comarca per fer una reunió i discutir les possibles mesures a prendre.

Es va tornar a organitzar una festa reivindicativa al mes de febrer al Forcall.

— Fruit de les reunions amb els alcaldes, estos van convocar la manifestació del 8 de març a Castelló. La gent de la Coordinadora va recolzar aquesta proposta i va col·laborar en ella.

Esperem que prompte es tornen a reunir i que comencen de nou a preparar activitats.

ENTREVISTA AMB JAIME VIVES

Un dels homes de la comarca més preocupats pel tema de la contaminació de la Tèrmica és Jaime Vives, alcalde de Vilafranca, que va ser un dels principals promotors de la manifestació del 8 de març a Castelló. Vam dialogar amb ell i va contestar a les nostres preguntes.

— Com valoreu la participació de la gent dels Ports en la manifestació?

— En quant a la quantitat la valoreu molt positivament perquè va acudir molta gent, en l'esforç que suposava baixar a Castelló i en quant a qualitat també, ja que va ser exemplar pel comportament dels manifestants.

— Haugera pogut acudir més gent?

— Sempre es pot dir eixa paraula, però penso que ni el més optimista esperava tanta gent.

— La gent de la comarca s'ha enterat més del problema ara amb el motiu de la manifestació que abans quan fèiem pintades, xerrades, conferències, no et pareix?

— Per suposat, i això era el que es pretenia. Encara que només fore per això ja valia la pena celebrar la manifestació.

— Els mitjos de comunicació s'han fet poc ressò de la mobilització popular. Penses que al govern i a l'Administració no l'interessa la publicitat de l'assumpte?

— Dins del mateix govern hi ha interessos contraposats; els interessos del Ministeri d'Indústria, els interessos econòmics de l'Aragó, i per l'altra part estan els interessos ecològics i els de la nostra comarca. Fins que els que defensen els nostres interessos no s'atrevesquen a enfrontar-se als altres, el problema no se solucionarà. Així mateix, al govern no li interessa la publicitat perquè les solucions són traumàtiques perquè li suposen fer un acte polític prou difícil. A més a més, tampoc els interes-

sa el moviment popular perquè demostra que han fallat les altres vies democràtiques per solucionar el problema.

També voldria destacar que ha quedat molt manifesta la ignorància que ens tenen els mitjos de comunicació de València, cosa que és prou lamentable.

— Quan el governador us va rebre als alcaldes; se li va notar la preocupació per la contaminació?

— Sí que estava preocupat, però en les seues paraules donava a entendre que la solució no estava en les seues mans, per això se va pensar en enviar el manifest a la vice-presidència del govern.

— Molta gent pensa que per més que ens mogueu no ens faran cas; què els diries tu, a esta gent?

— En principi que estan equivocats. Quanta més gent siguem els que estem convençuts i més units estem, més cas ens faran.

— Si la gent coneguera la gravetat del problema, no se podria fer molta més força?

— Jo crec que sí. I cada vegada la gent s'està donant més compte que el tema és gravíssim i els que estem en càrrecs públics o d'influència hem d'aprofitar l'ocasió per convèncer la gent.

— Sabem que la situació del bosc a Vilafranca és bastant preocupant, els serveis d'ICONA us tenen informats als ajuntaments?

— Directament no; però els ajuntaments ens preocupem del tema i els demanem informació. Han hagut informes dirigits als ajuntaments, però ara no.

— Els ajuntament, per què no exigiu uns medidors de sofre i així sabriem millor quina és la contaminació?

— Organismes competents en la ma-

tèria, ICONA, Direcció General del Medi Ambient, deuriem preocupar-se del tema perquè no ens podem fiar dels informes i de les medicions d'ENDESA.

— Com valoreu la postura dels jòvens que han remogut aquest tema?

— Admirable i molt digna. La joventut ha de ser l'avantguarda per despertar la consciència de la gent perquè defensen uns ideals nobles i que estan per damunt dels interessos materials.

— Cal continuar amb la lluita?

— Això per suposat, fins que es trobe la solució.

— Personalment, estàs animat?

— Jo estic disposat al que calgue perquè sóc un enamorat de la meua terra. La solució passe per evitar la contaminació i si no hi ha més remei que se tanque la Central Tèrmica.

— Quines mesures creus que se poden tirar endavant?

— La primera de totes, exigir una resposta del govern al nostre problema.

— La Coordinadora de joves va proposar als alcaldes que dimitiren, seria una bona mesura?

— Una dimissió dels alcaldes ara crec que no seria prudent, perquè es crearia un buit de poder, però més prop de les eleccions municipals sí que se podria fer, sempre que fóra unitària i que participaren tots.

— Coneixes l'opinió dels altres alcaldes?

— No la conec. Seria primer qüestió de plantejar-ho i probablement hi hauria discrepàncies.

— I si no hi ha remei i continue la contaminació, haurem de marxar d'esta comarca?

— Encara queden solucions, no hem de perdre l'esperança. No poden creuar-nos de braços. Hem de continuar per avant.

COMUNICAT DELS JÓVENS DE LA COMARCA DELS PORTS. CASTELLÓ 8-3-87

Els jòvens de la comarca dels Ports volem viure als Ports. I els Ports ón els jòvens, els vells (que han dedicat tota la vida a la terra), la història i el futur. I ara el futur ens els juguem, potser definitivament, per la contaminació i per la desatenció del Poder (es digue com es digue). Davant d'això els jòvens dels Ports han dit per tot arreu, diem avui a Castelló (terra que tamé pateix efectes de contaminació) i direm fins que sigue possible viure i treballar als Ports...

que volem solucions. No volem informe i comissions (que ja fa 5 anys que va la cosa). Volem solucions!

Pensem que no s'ha fet tot el que s'ha pogut. Les bones intencions, el colpet a l'esquena, el «Déu proveirà»... no són la política que li falta a la nostra comarca. El que li falta a la nostra comarca és que s'acabe la indigna i bàrbara agressió ecològica que pateix. Perquè es pugue viure als Ports i no calgue emigrar. Perquè allí, a casa nostra

tinguem la salut i la sanitat, el treball i la diversió, el present i el futur. I no admitem que amb l'excusa que sigue, ningú s'aprofite de la immensa paciència ja passada de rosca, que hem demostrat la comarca i els jòvens els primers.

**Prou agressió ecològica!
Prou comissions; solucions!
Volem treballar i viure als Ports!
Visca la comarca dels Ports!**

RESTAURANTE Y DISCOTECA
Cuesta Jovaní, n.º 3 y 5
Teléfono 16 02 49
MORELLA (Castellón)

ESTA SU CASA PERMANECERA CERRADA TODOS LOS MIERCOLES NO FESTIVOS

L'OPINIÓ DEL DIPUTAT COMARCAL

Hem considerat que l'opinió del diputat comarcal era necessària. Li la vam demanar i ens ha tramès aquest escrit.

LA CONTAMINACIÓ ENCARA TÉ SOLUCIÓ ELS PORTS-EL MAESTRAT.

El greu problema de la contaminació a la comarca dels Ports està latent a tots els Ajuntaments i estaments de l'Administració provincial i comarcal i del País Valencià. La indignació augmenta quan la premsa publica articles signats per ENDESA dient que la seua central Tèrmica d'Andorra no és la culpable de la contaminació a la comarca d'Elis Ports i del Maestrat, dient també que el problema de la degradació de la naturalesa en aquesta zona correspon a la seca, terrenys de poca terra, plagues i mala cura per part d'ICONA.

Com es pot dir açò quan les emissions de fum arriben fins a la mar, es llancen a l'atmosfera 70.000 kg. de sofre diaris i altres productes com ara cendres i anhídrid sulfurós que poden ser pitjors que el propi SO_2 ?

Els símptomes de debilitament als arbres i vegetació comencen de les gemmes cap avall. Els informes de la pluja repleguen estudis a zones on ha plogut molt menys que aquí i els boscos no es moren. Zones de Mora de Rubielos, en terrenys agrícoles com aquí i amb gran escassetat de pluges, es troben millor que els nostres. Les darreres pluges han demostrat que quan més plou pitjor, puix els productes contaminants emmagatzemats a l'atmosfera són arrossegats cap a les plantes i els resultats són les cremades a les fulles, motivades per la pluja àcida. Les plagues han desaparegut dels arbres, estan mortes.

En parlar del greu problema de la degradació de la naturalesa i de contaminació en aquestes comarques, debem referir-nos als principis d'aquest problema. El 1974 el Ministeri d'Indústria i l'INI davant l'escassetat d'aigua i l'abundància de lignits a les zones de Terol, presenten un pla de creació d'empleaments en aquesta zona, aprofitant els recursos naturals d'aquesta. Ja aleshores Mario Gavirria, un enginyer aragonès avisat del greu problema que podria ocasionar la construcció d'una central tèrmica a Andorra (a l'agricultura del «Bajo Aragón») i que per moltes mesures correctores que s'adoptaren no serien suficients, puix la baixa qualitat del lignit d'aquesta zona, % de sofre, ja ho preveia.

El 1976 l'INI aprova la construcció d'una Central Tèrmica a Andorra (Terol), prevent en principi solament la posada en funcionament d'una turbina o grup, presentant un pla per a reduir la contaminació, que ja en el fons no era suficient, a part que no es compliria, segons tècnics de Terol.

El 1979 entra en funcionament la Central, mesclant el carbó d'aquesta zona amb carbó d'importació de més qualitat, i el 1981 el carbó prohibeix la importació de govern d'Europa i comencen a entrar en funcionament els

tres grups de la Central al 100% de rendiment, consumint solament carbó d'aquella zona. Els efectes d'açò es fan notar en seguida. El 1982-83, els Serveis Forestals d'ICONA de Castelló detecten un augment considerable d'arbres secs i que el creixement d'aquests era inferior a anys anteriors. Aquests sol·liciten ajuda als Serveis Forestals d'ICONA de Madrid, Departament de Plagues i també al Laboratori del Medi Ambient de la Diputació de Terol. Amb les anàlisis efectuades en aquestes zones, Els Ports, El Maestrat i Terol, es descarten les plagues, ja que estaven mortes. La seca podria afectar, però es realitzen estudis en altres zones amb menys pluges i el creixement és major i hi ha menys arbres secs.

Quan aquests fenòmens són descartats tots els indicis apunten la possibilitat que la causant de la mort i destrucció de la naturalesa en aquestes zones fóra la Central Tèrmica d'Andorra, situada al marge dels vents dominants cap aquesta zona. ENDESA justifica aquest debilitament en què existeixen plagues en aquestes zones, en la mala conservació dels boscos per ICONA i en l'escassetat de pluges.

Les autoritats de Castelló, Governador Civil i diputat comarcal, aleshores Ximo Puig, davant l'evidència de la possibilitat de la situació d'aquests boscos amb relació als vents dominants procedents de la Central Tèrmica d'Andorra, van vore que la possible culpable

d'aquesta catàstrofe ecològica fóra aquesta central tèrmica. Així doncs, van convocar tots els alcaldes de la comarca per exposar-los la greu situació i la voluntat política de crear una Comissió a alt nivell que s'encarregara d'estudiar el problema i buscar-li solucions a aquest fenomen fins les seues possibilitats.

2a. Els alcaldes de la comarca accepten la proposta i elegixen com a representant dels Municipis el diputat comarcal, Ximo Puig. A la Comissió de Seguiment estan els governadors civils de Castelló, Terol i Tarragona, els presidents de Diputació d'aquestes tres províncies, Directores Generals del Medi Ambient, Serveis Forestals de les tres províncies, ICONA de Madrid i Castelló i el diputat comarcal dels Ports.

El 1984 es reuneix la Comissió de Seguiment i es marca un pla de treball i inversions per reduir les emissions de fum i s'encarreguen diferents estudis a tècnics competents per tal que demostrin qui és el culpable de la mort dels arbres i per quin producte. Hi ha una altra reunió el 1985 i s'acorda contractar una empresa neutral perquè faça un estudi i anàlisi del plomall, mitjançant vols i seguiment d'aquest. S'entén que una empresa estrangera i de gran prestigi com era NILU, podria ser la que donara uns resultats el més correctes possible. D'acord amb aquesta, el Ministeri d'Obres Públiques acorda subvencionar el 50% de l'Estudi, encarregant-se de la resta el mateix Institut Noruec, ja que l'estudi d'aquest problema era únic a Europa, puix en ells existeixen greus problemes de contaminació però no exactament un cas únic com aquí de pluja àcida, solament procedent d'una tèrmica. D'altra banda ICONA segueix treballant en un vol a falç color, estudis de defollació, evolució de les pluges, plagues, anàlisis de la vegetació, descartant totes aquestes anàlisis les acusacions de la Central dirigides a la sequera i altres factors aliens a la Central.

A part d'aquestes actuacions, el 1985, junt al diputat comarcal, els alcaldes d'aquestes zones acorden presentar una querrela criminal i una altra de Delicte Ecològic contra ENDESA, empresa de l'INI, contractant els serveis de Benajmi Casañ, advocat. Comencen els treballs i arriben els informes, però ningú no aclareix qui és el culpable de la degradació de la naturalesa en aquesta zona, i d'on procedeix, ni el producte que està destruint la vegetació. Hi ha protestes entre la gent i alcaldes de les comarques, acusant que no es porta el procés amb la rapidesa que urgeix el cas.

Existeixen problemes contundents que ens obliguen a retardar el procés de presentació de la querrela primer, lliurament de poders notariais a l'advocat per passivitat d'alguns alcaldes, i segon que

amb les proves que tenim en el nostre poder anàvem a fer el ridícul. S'acorda contractar els Ingenieros de Montes de Madrid, per fer un estudi exhaustiu de la vegetació i arbreda en aquestes zones, un altres a la Facultat de Farmàcia de València, anàlisi de la pluja àcida; i a la Facultat de Biològiques de la Politécnica de Barcelona. L'avanç d'aquests estudis haurà d'estar durant la primera quinzena d'abril, termini màxim donat pels alcaldes per a la presentació de la querrel·la.

3r. Tota la confiança havia estat dipositada en la presentació i estudi de NIJU, però solament es tractava d'un estudi de l'evolució dels vents i del contingut de sofre dels fums de la xemeneia de la Central Tèrmica d'Andorra. El dia 17 de febrer, quan es presenta a Madrid aquest Informe, és més la decepció que el contingut clar d'aquest. Solament fa un estudi exacte de les zones que estan compreses en un radi de trenta quilòmetres de la Central, però en aquestes zones sí que existeixen dades molt importants: per primera vegada la Central Tèrmica d'Andorra admet que contamina, i els seus nivells de contaminació superen els autoritzats per la legislació europea i espanyola en zones a quinze quilòmetres de la Central, on es superen els 400 grams per metre cúbic de SO₂, a part del contingut d'anhidric sulfurós.

Amb aquest informe ENDESA ja mai no podrà dir que la seua Central Tèrmica no contamina i que està dins la llei. Avui açò demostra que és tot el contrari. La gravetat del problema rau en que no han estat estudiades a fons les zones compreses a partir del radi de trenta quilòmetres. Açò suposa deixar fora tota la comarca d'Els Ports, el Maestrat i zones de Tarragona, creant un clima de crispació i confusió molt considerable.

4r. Però per a mi no tot ha de ser pessimisme. El treball que entre tota la gent de la comarca hem fet, joves, polítics, autoritats i majors, per donar a conèixer a l'opinió pública el nostre problema, mentalitzar la gent d'aquestes comarques que existeix aquest problema i que cal buscar-li solucions, creant una Comissió i conscientiant l'Administració autonòmica, provincial i nacional, que nosaltres no hem creat el problema i que hem de donar-li solucions, intentant salvaguardar els interessos d'ambdues comunitats, Aragó, Castelló i Tarragona. Jo penso que ha arribat el moment que el Govern central es consciencie que existeix el problema i que cal marcar un calendari d'actuacions, d'inversions i de portar-les a la pràctica a curt i mitjà termini, així com les Generalitats de Catalunya i del País Valencià.

5r Per a mi la pròxima reunió de la Comissió de Seguiment ha de ser decisiva, on han d'haver-hi plantejaments clars i contundents, on es marque un programa d'inversions en col·locar mesures correctores, neteja del carbó, etc. Creant una Comissió de Seguiment que es porten enllevant aquestes mesures i marcant un calendari amb terminis fixos, evitant tot el possible enfrontament amb la gent del «Bajo Aragón». Solucions sí, però negociades i pacíficament buscar-li solucions.

Roger Tena i Monforte

LA COORDINADORA ECOLOGISTA DE L'ARAGÓ TAMBÉ ES PREOCUPA PER LA CONTAMINACIÓ

Ers ha arribat una carta de la coordinadora ecologista de l'Aragó que us reproduïm tot seguit:

CAMPAÑA BOSQUES DEL MAESTRAZGO

Donde el silencio habla...
de la muerte del bosque.

El lema de nuestra campaña habla de la muerte de los bosques del Maestrazgo y de la respuesta que da la Administración a esta catástrofe, *el silencio*.

Tomando las declaraciones efectuadas a TVE por catedráticos de Patología Vegetal de la Universidad de Madrid: «En los bosques del Maestrazgo se viene produciendo una mortandad de árboles que afecta a más de 230.000 hectáreas, motivada por unos síntomas que en principio no se atribuyen a causas naturales».

Como foco capaz de emitir a la atmósfera suficiente número de contaminantes como para provocar la situación que hoy sufren los bosques de El Maestrazgo y Els Ports, sólo hallamos la central térmica TERUEL ubicada en Andorra.

De confirmarse la responsabilidad de la central de Andorra, hemos de señalar que los síntomas que preceden a la muerte de los bosques (en 130.000 Has. en Teruel, 70.000 Has. en Castellón y 30.000 Has. en Tarragona), se suman a los detectados en los cultivos: daños en la fructificación de almendros, deterioro foliar en frutales o herbáceas y sensibilidad a las heladas.

Además de estos daños, como en otros países, se prevén otros daños difíciles de detectar y cuantificar:

pérdida de vigor en encimas y enebros en la provincia de Teruel y dispersión de diversos compuestos químicos tan perniciosos o más que los gases sulfurados, para la salud humana y los seres vivos.

Con nuestra campaña pretendemos obligar a la Administración a romper el silencio que mantiene con respecto a este problema, exigiendo que:

— Defina con exactitud las dimensiones que alcanza hoy la catástrofe ecológica de los bosques del Maestrazgo de Castellón, Tarragona y Teruel; y que según parece puede extenderse al resto de esta provincia.

— Clarifique científicamente cual es la causa del problema.

— Aporte las medidas necesarias para solucionarlo.

En último lugar, queremos motivar a los pueblos que hoy se ven afectados por la destrucción de sus recursos naturales exijan la conservación del medio, en cuanto ello lleva consigo salvaguardar la riqueza forestal, agrícola y ganadera de la que directamente depende su futuro.

Coordinadora Ecologista de Aragón
Otus-Ateneo Teruel
en Zaragoza, a 9 de abril de 1987

ELECTRODOMÈSTICS

MANERO

ARA VENDA AL CARRER BLASCO D'ALAGON
tlf. 16 01 02

COMARCA

INFORMACIÓ COMARCAL

NOTÍCIES DE VILAFRANCA

La gent jove i major de Vilafranca, a partir de la Setmana Santa compta amb un altre lloc més per a esplaïar-se. Estarà obert per a tot el món, però sobretot per als aficionats al cine, ja que l'associació cultural video-club Vilafranca, prepara aquesta nova temporada.

Aquest hivern, el cine club Vilafranca va tenir problemes per aconseguir pel·lícules de super 8, per la qual cosa va decidir canviar el sistema de projecció i comprar un video que amplia la imatge i la projecta sobre la mateixa pantalla que s'utilitzava abans en la màquina de super 8.

El cine-club ha passat a dir-se video-club Vilafranca i el diumenge 12 d'abril es va fer la presentació. Abans de projectar-se la pel·lícula *La rosa púrpura de El Cairo* es va fer una xerrada sobre qüestions relatives a funcionament intern de l'associació i es va procedir a la renovació d'una part de la junta directiva. Li desitgem a aquest nou projecte un llarg recorregut.

I SETMANA CULTURAL DE LA FP DE VILAFRANCA

Durant la setmana de l'11 al 16 del mes de maig es durà a terme a l'Institut de Formació Professional de Vilafranca la I Setmana Cultural.

Al llarg de la setmana es desenvoluparan diverses activitats, programades la major part pels propis alumnes. Heus-ne aci algunes:

- Excursió a les coves de pintures rupestres de la Montalbana.
- Audiovisual sobre les activitats del Centre.
- Conferència sobre temes educatius.
- Paella per a tots a les fonts del Llossar.
- Projecció d'una pel·lícula.
- Campionats esportius.
- Representació de tres obres teatrals, a càrrec dels mateixos alumnes.

Així mateix, coincidint amb aquestes dates, es publicarà la revista *Serra Brusca*, confeccionada íntegrament pels alumnes i professors de la FP. Prometem que serà molt interessant.

CINCTORRES

El 25 de març els jubilats del poble realitzaren un viatge a València dins dels programats per la Diputació de Castelló. Va ser un èxit.

Segueixen des que començà el curs portant-se a terme els cursos de valencià, costura, pintura i macramé. Són a càrrec de l'equip de compensatòria i de moment només s'apunten les dones. Són per les nits a la Casa de Sant Joan.

També es fa, i aquí participen tots, un curs d'informàtica, a l'edifici de Correus, i a càrrec d'una acadèmia que els fa amb caràcter ambulat a diversos pobles de la comarca.

CASTELLFORT

A Castelfort, el dia 11 d'abril es va portar a terme l'anomenat *III Festival Comarcal de Rondalles*. De fa un temps es donen classes de guitarra i bandúrria i aquest va ser el debut dels xics i xiques castelfortins que estan deprenent.

Actuaren també les rondalles de Culla, Torre d'Embessora, Vila de Cans i Xert.

MORELLA

DIMISSIÓ DE L'ALCALDE DE MORELLA

L'alcalde de Morella, Francisco Blasco, ha dimittit davant de tota la corporació i un nombrós grup de gent.

Els motius exposats al llarg d'aquest ple extraordinari —salut, cansament, etc.— es podrien resumir no obstant en un: «l'alcalde és un element de discòrdia per a la gent de Morella».

I evidentment va eixir el que tots esperàvem: el Pla d'urbanisme. El fantasma o la realitat que anava flotant per l'ambient del poble des que es va conèixer la voluntat de dimissió del sr. alcalde.

Encara que els motius anomenats no parlaven explícitament del Pla, quasi tota la seua xerrada va anar enfocada per aquest camí.

Dies abans el poble es va despertar amb pintades al·lusives al Pla. Aquestes acusaven directament l'alcalde i un altre membre de l'ajuntament de voler-lo portar endavant de «volar vendre Morella». Un dia després, tornaren les contrapintades a les parets del poble. Acusaven també certes persones del poble d'oposar-se directament al Pla.

Potser va ser açò el fet desencadenant de la dimissió i així ho va dir el mateix alcalde: «me demanen el cap com a un foragido»; «sóc contestat per part de la gent del poble»; «he perdut l'autoritat moral que un alcalde ha de tenir per dur endavant la seua feina».

Ja un mes i mig abans l'autoritat moral de l'alcalde i l'ajuntament va quedar entredita a una assemblea informativa del Pla. Després d'açò tot apuntava al que va succeir.

Admesa per tots els concejals —alguns amb comentaris més o menys encertats— la dimissió, Paco, es va oferir a treballar com un morellà més pel seu poble.

SOPAR DE FAM

El dia 11 d'abril, al saló parroquial de Morella es va fer un sopar de fam amb l'assistència de més de 50 persones. El sopar que va ser amenitzat amb cançons i diapositives, va constar d'unes llesques de pa amb oli i sal. Aquest acte es fa amb solidaritat amb les persones que passen fam al món.

La recaptació va ser d'unes 55.000 ptes, que juntament amb la resta de la campanya contra la fam que s'ha fet a la comarca, fa quasi mig milió de pessetes.

DEMANDA CIVIL CONTRA LA CENTRAL D'ANDORRA

Per unanimitat el ple de l'ajuntament de Morella va aprovar tirar endavant una demanda civil contra la tèrmica d'Andorra, causant del desastre ecològic que pateix la nostra comarca. Amb aquesta demanda s'intente: una indemnització pel mal fet, com també que es posen els remeis per tal de tallar aquesta contaminació.

PASTISSERIA

CASA GORRETA

JOAQUIN ANDRES

**DESDE 1900
AUTENTIC FLAÓ MORELLÀ
Marquesa F. Sol, 2**

MORELLA Teléf.: 16 01 74

**SERVEI OFICIAL
LAND-ROVER SANTANA
I SUZUKI. VEHÍCLES TOT TERRENY**

JULIO ORTÍ
Barri de l'Hostal Nou tlf. 16 00 37

APROFITEU LES OFERTES FORD!!!

**SERVEI OFICIAL FORD
VEHICLES NOUS I USATS**

JULIO ORTÍ
Barri de l'Hostal Nou tlf. 16 00 37

EL 8 DE MARÇ, TOTS A CASTELLÓ

El dia 8 de març, diumenge, Morella va despertar més buida que mai. Ningú, ni els més vells, recordaven eixe silenci als carrers, les places buides, sobretot la plaça del mercat. Ningú havia vist mai tots els establiments, els bars, els restaurants, tots tancats. El dia 8, Morella, amb eixe silenci, tot fet de ràbia i impotència, s'unia amb la seua gent que es manifestava junt amb tota la comarca, a Castelló.

D'històric, podria anomenar-se el fet.

A Castelló unes 5.000 persones de les comarques del nord del País Valencià —Els Ports, Alt Maestrat— es manifestaven pels carrers de Castelló encapçalats per 19 alcaldes. El motiu un sol: denunciar la catàstrofe ecològica que des de fa uns quatre anys estan patint aquestes comarques, per la contaminació de la pluja àcida procedent de la Central Tèrmica d'Andorra; central amb majoria de l'INI i amb quantiosos beneficis.

Quan els autobusos arribaren a Morella a les 7, el poble, a poc a poc, anava recuperant la seua vesprada de diumenge. Darrere quedava un dia certament important per Morella i tota la comarca: tots els ciutadans, les forces socials i polítiques s'havien manifestat en unió en contra d'aquesta contaminació que a poc a poc va destruint, destrossant, matant la comarca, la seua vida.

LA REVISTA DE VALLIVANA

Després de quasi dos anys d'absència torne a eixir la Revista de Vallivana. De divulgació religioso-històrica i literària, arribe cada mes a les cases del poble de Morella. Allí es pot trobar des d'una reflexió cristiana, fins notícies variades que es van produint durant eixe mes, com també les notícies de naixements, defuncions i matrimonis que es registren.

És important esta decisió per part dels responsables perquè vénen anys d'anunci i sexenni; anys lligats des del començament de la revista en esta publicació. Important també per continuar la tradició que des de fa més d'un segle anava fent-se al poble de Morella.

Des d'estes pàgines felicitem cordialment el nou director, mossèn Jesús Beltrán, com també els altres col·laboradors que la fan possible.

LES CARROSSES

Des de fa uns quants mesos es note que passe alguna cosa al poble; que la gent va amb colles d'ací cap allà; que per les nits hi ha més gent pels carrers; que es fa «escoltetes»; que es tallen papers de colors...

Està ben clar: són les carrosses; ve l'Anunci i prompte escoltarem allò de «Morella, Morella,...».

ACTES DEL DIA 14 D'ABRIL A MORELLA

A les quatre de la vesprada a l'Església Arxiprestal de Morella es

va fer entrega de l'Església de Sant Miquel a la Generalitat, detallant-se les condicions amb un document que va ser signat pel Conseller de Cultura Ciprià Ciscar i el Bisbe de Tortosa, Ricardo Maria Carlés.

Aquest edifici restaurat s'utilitzarà com a centre de salut.

Seguidament al saló de sessions de l'Ajuntament es va fer entrega també de diversos objectes —un quadre i diferents documents— robats l'any 80 a l'Església de Morella. L'entrega la va efectuar el Conseller de Cultura de la Generalitat.

A continuació el director provincial de l'INEM, entre altres, va ser rebut pel director de l'escola taller, que li va explicar el funcionament d'aquest taller. Es van donar diplomes del període de pràctiques.

A les 5'30 a Casa Ciurana es van exposar els plans de la nova escola llar que s'ubicarà al costat de la piscina. Aquest projecte va ser explicat amb diapositives per l'arquitecte.

Per acabar es van dirigir a vore les instal·lacions del camp de futbol. Més tard van acudir a la Fàbrica de Giner, recorrent detingudament totes les dependències i parlant de la seua possible futura utilització com un alberg juvenil i cultural.

COMARCA

AJUTS PER A L'ERRADICACIÓ DE LA PESTA PORCINA AFRICANA

La incorporació d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea ens situa teòricament en igualtat competitiva amb la resta de ramaders europeus. No obstant, en la pràctica, degut a l'existència de la Pesta Porcina Africana, ens trobem —en principi— en desavantatge, ja que la Comunitat pot portar bestiar a Espanya i nosaltres no podem exportar a la Comunitat. Existint una clàusula de salvaguarda per evitar el deteriorament dels preus del porcí en el mercat nacional.

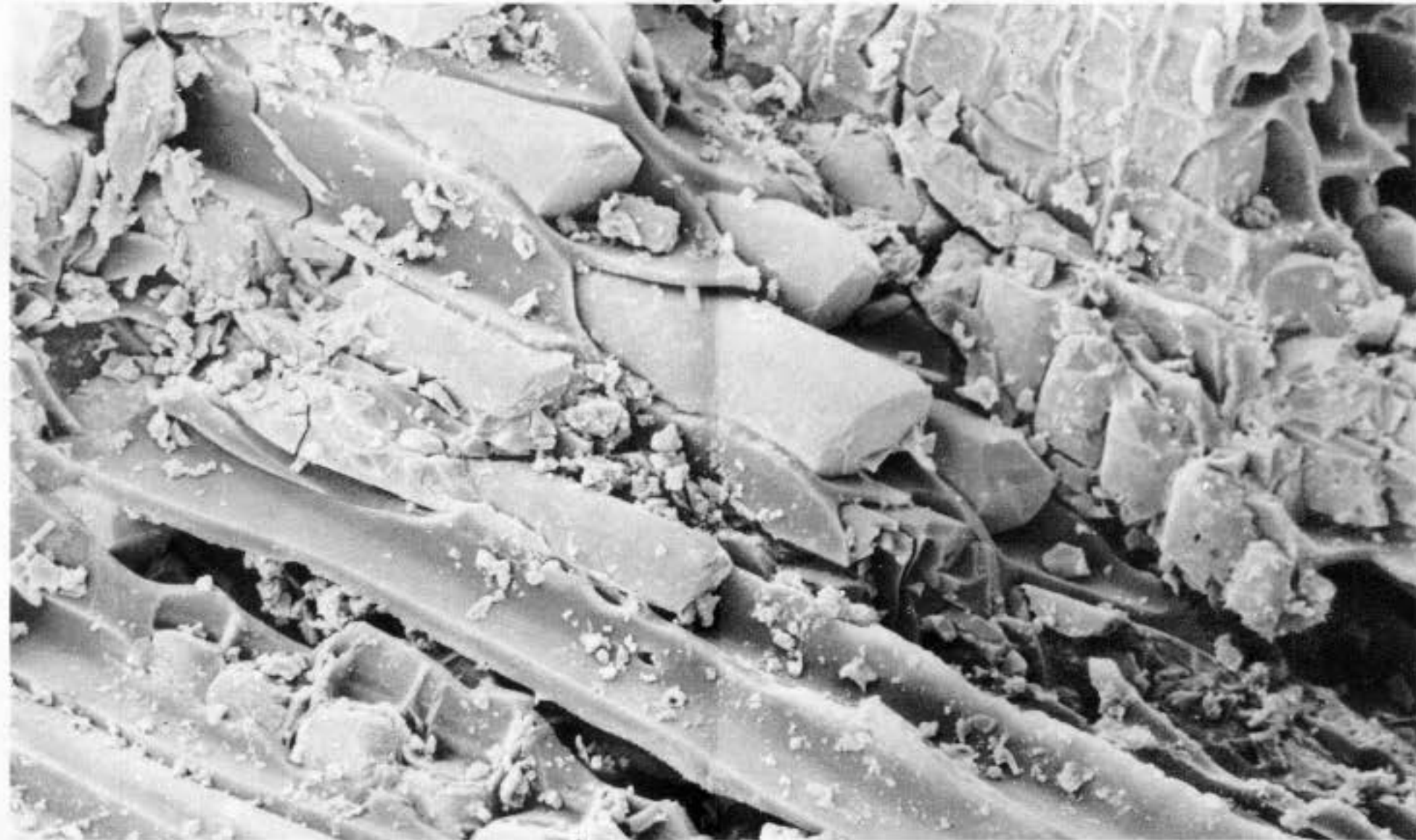
Davant d'esta situació, l'actuació més immediata del sector porcí és erradicar la PPA. Per a això el Ministeri d'Agricultura ha establert un programa coordinat amb una durada de 5 anys per a l'erradicació de la PPA (Reial Decret, 425/1985).

Les actuacions bàsiques d'este programa d'erradicació són:

- Dotació de la infraestructura sanitària adequada de les explotacions porcínes.
- Qualificació sanitària de zones, municipis i explotacions.
- Intensificació de les mides de prevenció i control contra la PPA.
- Intensificació de les investigacions sobre la PPA.

Un punt fonamental per a lluitar contra la PPA és la infraestructura sanitària de les explotacions. Per a això el Ministeri d'Agricultura ha establert uns ajuts que poden millorar esta infraestructura. Entenent-se com a tal, les millores que estableixen barreres sanitàries, que disminueixen el risc de difusió de les malalties com: a) tancaments, b) guais sanitaris, c) equips de desinfecció, desinsectació i desratització, d) adequació de les instal·lacions per a l'eliminació higiènica d'excrements i purins, e) infermeria, f) modificació d'instal·lacions per a possibilitar una adequada neteja i desinfecció i així dificultar l'entrada d'agents vectors, g) qualsevol altra mesura que es considere necessària per a la millor consecució dels fins sanitaris previstos.

Tenen dret a estes ajudes tots els ramaders de porcí, tant a nivell individual com col·lectiu. Sempre que

No endevinaríeu el que és: detall del sofre del carbó.

cumplesquen els requisits de tindre número de Registre Provisional de la Conselleria d'Agricultura, i estar inclosos en Agrupacions de Defensa Sanitària o Grups Inicials de Sanejament, o estar qualificats sanitàriament, o adquirir un compromís per accedir a alguna de les qualificacions sanitàries esmentades.

Els ajuts establerts són préstecs i subvencions. Els préstecs seran fins el 70 per cent de la inversió si es tracta de ramaders individuals, podent arribar fins al 80 per cent en el cas d'agrupacions legalment constituïdes. El muntant total d'estos préstecs no sobrepassarà els vuit milions per ramader individual, o de vint-i-cinc milions de pessetes en les

agrupacions, sense sobrepassar la quantitat de vuit milions per associat.

Estos préstecs tindran un terme d'amortització de fins a 10 anys, amb els tres primers de carència i un interès de l'11 per cent, actualment fins cinc milions de préstec, les condicions d'estos préstecs seran les vigents per al crèdit oficial i d'acord amb les normes generals de l'IRYDA.

Les subvencions es destinaran a millorar les condicions d'amortització dels préstecs citats, podran ésser de fins el 30% de la inversió, amb les següents limitacions.

Per explotació 100.000 ptes., incrementades segons el nombre de

CURSOS DE FORMACIÓ AGRÍCOLA-RAMADERA CREACIÓ DEL REGISTRE D'EXPLOTACIONS APÍCOLES

lenciana, depenent de la Conselleria d'Agricultura i Pesca de la Generalitat Valenciana.

La finalitat d'este Registre, junt amb altres mesures, és regular l'activitat apícola tant des del punt de vista de la producció com del de la vigilància sanitària.

La importància de l'explotació apícola per a l'obtenció de productes d'utilització i consum humà, el benefici que representa per a l'agricultura en general ja que les abelles afavoreixen el procés de pol·linització, així com l'aprofitament dels recursos naturals d'escassa o nul·la utilitat i els beneficis econòmics i socials que poden reportar a nombroses famílies, justifiquen esta regulació.

Per altra banda, la difusió de la varroasis, malaltia de les abelles que amenaça els nostres basos, així com altres incidències sanitàries, sols poden aturar-se si les mesures preventives i curatives arriben a totes les explotacions, de les quals cal conèixer els seus efectius, i la seua ubicació, i açò sols es possible si estan inscrites en el Registre d'Explotacions Apícoles.

Així doncs, els propietaris d'explotacions apícoles tenen l'obligació de realitzar la inscripció en el Registre d'Explotacions Apícoles, abans del 2 de juliol de 1987, data en la qual finalitza el termini d'inscripció.

La Conselleria d'Agricultura i Pesca de la Generalitat Valenciana, convoca cursos de formació agrícola-ramadera dirigits a jòvens agricultors-ramaders.

Durant el 1r semestre de 1987, s'han programat en les Escoles de Capacitació Agrària de Vila-Real i Borriol, els següents cursos.

- Cunicultura (Base), 13-17 de juliol. Dues setmanes (intensiu).
- Apicultura (Base), 13-17 de juliol. Dues setmanes (intensiu).
- Aví-caprí (Base), 25-29 de maig (intensiu).
- Apicultura: Crià de reines, 19 de juny a l'1 de juliol (intensiu).
- Tractorista (Carnet), 22 de juny al 17 de juliol (intensiu).

L'Escola disposa d'internat per a alumnes que ho desitgin. És de caràcter gratuït l'internat, així com l'ensenyament.

Les instàncies per assistir als cursos han de presentar-se a l'Agència comarcal del Servei d'Extensió Agrària de la seua comarca, amb una antel·lació mínima de 10 dies abans del començament del curs.

Per a major informació, dirigiu-vos a l'Agència comarcal del SEA de la vostra comarca.

caps de bestiar de la següent forma:
A = Reproducció: Ptes./cerda mare
B = Cebo: Ptes./cap de bestiar

	A	B
Fins 20 caps de bestiar	6.000	2.000
Les que excedeixen de 20 i fins a 100	4.000	1.000
Les que excedeixen de 100 i fins 300	3.000	800
Més de 300	2.000	500

Estes ajudes seran concedides a través de l'IRYDA. La seua tramitació es realitzarà a través de les Agència Comarcals del Servei d'Extensió Agrària.

Els municipis amb Agrupació de

Defensa Sanitària en funcionament o en procés de constitució, que realitzen obres que faciliten l'eliminació higiènica d'excrements, purins i cadàvers, així com l'establiment de centres de desinfecció de vehicles de transport, podran rebre les subvencions previstes en el R. D. 435/1979 i/o en la normativa al respecte de les esmentades Comunitats Autònomes.

Joan Miquel Juan

S'ha creat el Registre d'Explotacions Apícoles de la Comunitat Va-

LA INDÚSTRIA ÉS VIDA?

La Revolució Industrial donà peu a tot un seguit de problemes, entre els quals podem esmentar el treball dels xiquets, dones i hòmens en condicions infrahumanes, horaris de treball de moltes hores, i altres situacions que convertien els hòmens en nous esclaus del progrés, del progrés dels altres —encara que això no es pugue generalitzar. Només cal recordar els primers treballs en empreses mineres o siderúrgiques.

A les nostres contrades aquest «desenvolupament» industrial hi tingué poca força, únicament va reeixir el sector tèxtil, de gran tradició històrica; però aquest sector no oferia situacions tan penoses, encara que les llargues jornades drets no foren alienes a molts dels nostres avantpassats.

Aquest inicial moviment industrial va començar a decaure durant la dècada dels anys 20 amb la fàbrica Giner, a partir d'eixe moment tot és una davallada quasi total per un seguit de circumstàncies fins que en l'actualitat han restat com sectors amb més importància el primari i el terciari (que s'intenta reforçar amb la qüestió turística).

Tot això ens duu al fet que els dos sectors més vitals actualment necessiten una important conservació i regeneració del gran llegat que ens han tramès els nostres avantpassats. Tot això a nivell purament econòmic, però el més important és el manteniment del mínim vital, de què les circumstàncies mèdio-ambientals permetesquen l'existència de la vida i això també està lligat al manteniment del llegat que ens hem trobat.

Aquest és el punt on la situació actual es troba en un estat conflictiu, que de tots és ben sabut, el cremar carbó amb gran quantitat de sofre duu a la conseqüència que a més de tot l'anhidric carbònic que es forma pel carboni (encara que el seu efecte no sigui menyspreable, car la gran quantitat d'abocaments a nivell mundial hi produeix un augment de CO_2 a l'atmosfera i com a conseqüència un efecte no totalment avaluat d'hivernacle combinat amb el filtre dels raigs solars —ajudat per les partícules de pols—

d'efectes encara desconeguts sobre el clima mundial); l'efecte immediat sobre el medi ambient el produeixen els òxids de sofre que, en trobar-se amb l'aigua continguda a l'atmosfera, formen els diferents àcids de sofre que arriben a la terra juntament amb l'aigua de la pluja, produint una acidificació de la terra, impeding que les espècies vegetals puguin tindre el seu medi habitual i amb ell les seues possibilitats de vida, començant per defallir les que necessiten unes condicions més estables per anar estenent-se a les altres espècies vegetals.

Però tot el procés no es detura en la vegetació i a poc a poc va influïnt en els altres éssers vius, que es troben en un medi poc adient per a la vida, des de l'atmosfera fins la deforestació.

Ens podem preguntar el motiu pel qual és tot això. La resposta és global, per al nostre sistema econòmic vigent, el nostre cas no és aliè. Ens diran en un lloc que l'empresa és molt productiva econòmicament,

que dona molts llocs de treball, sense considerar les conseqüències, els membres del mateix grup politico-econòmic que diu això, en un altre lloc es manifesta com el gran grup defensor del medi atacat. «Èticament perfecte»: el més important són els vots aconseguits, no el servei a la veritat.

Ara vindria el com fer front a tot això, per una banda se sap que tèoricament moltes coses són possibles, i no únicament per solucionar aquest problema mèdio-ambiental, també caldria millorar altres coses, com per exemple, les aigües residuals o les escombreries. Cal en primer terme posar els mitjans tècnics adients perquè els contaminants no arriben a l'atmosfera, reiniciar el funcionament de la planta; i això què comporta? uns guanys, menors per a l'empresa per la nova inversió i pel nou manteniment (amb un petit augment de la plantilla de l'empresa).

Eduard Blasco

**SERVEI
DE PUBLICACIONS
DIPUTACIÓ
PROVINCIAL
DE CASTELLÓ**

**LA INDUMENTÀRIA TRADICIONAL
A LES COMARQUES DEL NORD
DEL PAÍS VALENCIÀ**

Paquita Roca i Immaculada Puig

Diputació de Castelló

SUBSCRIVIU-VOS A LA REVISTA AU!

Ompliu els dos blocs:

NOM.....

DOMICILI.....

POBLACIÓ (i codi postal).....

Se subscriu a la revista de la comarca dels Ports AU! pel període d'un any (tres números amb aquest primer), prorrogable si no hi ha ordre en contra, per un import de 500 pessetes.

Aquesta subscripció li dona dret —sense haver d'abonar res més— a ser soci de l'Associació Cultural i Comissió de Normalització Lingüística dels Ports, podent participar d'aquesta manera en l'organització de les activitats i en l'elecció (bé personalment o bé per correu) dels càrrecs de la junta directiva.

Feu un cercle a l'opció que trieu:

- Vol ser membre de l'Associació.
- No vol ser membre de l'Associació.

Els demano que paguen amb càrrec al meu compte els rebuts que presentarà anualment l'Associació Cultural i Comissió de Normalització Lingüística dels Ports.

CAIXA O BANC.....

NÚM. DE LLIBRETA O COMPTE.....

CARRER.....

POBLACIÓ.....

.....de.....de 1987

Firma

NOM.....

DOMICILI.....

POBLACIÓ (i codi postal).....

Se subscriu a la revista de la comarca dels Ports AU! pel període d'un any (tres números amb aquest primer), prorrogable si no hi ha ordre en contra, per un import de 500 pessetes.

Els demano que paguen amb càrrec al meu compte els rebuts que presentarà anualment l'Associació Cultural i Comissió de Normalització Lingüística dels Ports.

CAIXA O BANC.....

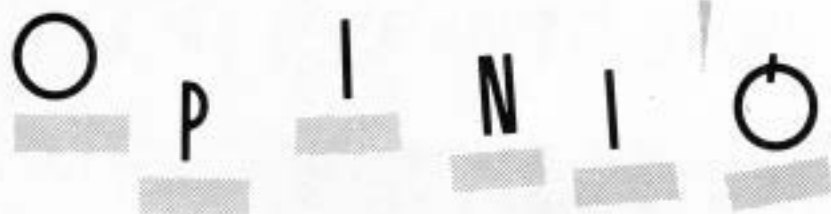
NÚM. DE LLIBRETA O COMPTE.....

CARRER.....

POBLACIÓ.....

.....de.....de 1987

Firma

VILAFRANCA CAPDAVANTERA DE LA SEGURETAT SOCIAL

per JOSEP MONFERRER I GUARDIOLA

Cal celebrar com un joiosa ventura l'aparició pública de la revista AU! que va a omplir el buit deixat per ELS PORTS. Una comarca tan pobra com la nostra, en plena recessió demogràfica —i ecològica—, és encara més pobra si li llevem eixa riquesa espiritual, com ho és una publicació digna, portadora d'entusiasmes, sembradora de propòsits de tenacitat de pervivència, de dignificació de la nostra cultura. Per això és motiu d'immensa alegria la presència d'AU! al carrer i a les cases dels nostres pobles. Que siga una porta oberta a totes les opinions respectuoses amb les dels altres i que els fills de la comarca «complets de fraterna aviença», com diu l'imortal Mossèn Cinto Verdguer a *L'Atlàntida*, puguem posar les primeres pedres del nostre futur, del dels nostres fills. Som molt poqueta gent; ens necessitem tots; fem falta tots. Aquesta terra nostra no pot permetre's el luxe de prescindir, d'excloure ningú, perquè tots som precisos.

Feta aquesta salutació, pensant i cavil·lant quina podria ésser la meua col·laboració literària, em ve a la memòria una antiga societat benèfica vilafranquina, que va néixer quan el present segle era «petut com un sagalet» i que portava el nom del patró de Vilafranca, Sant Roc. M'estic referint a la «Sociedad de Socorros Mútuos de San Roque».

És ben cert que la pobresa aguditzava l'enginy i en podríem traure mil exemples d'eixe gènere literari anomenat novel·la picaresca. La pobresa —i més si és extrema—, esperona el talent i a Vilafranca, sempre ha estat veritat allò de «més val talent que pa de forment». Aixina que els vilafranquins des de temps remots, primer per a sobreviure, i després per a prosperar, es van dedicar a tots els oficis —a més del d'agricultors—, com ja ho observà Cavanilles al XVIII: teixien, fabricaven xocolata i sabons, manufacturaven confeccions tèxtils i s'ocupaven molts d'ells a la compra i venda de

cavalleries per tota l'ampla pell de bou i pel Sud de França. I allò que encara resultava més xocant a la mentalitat d'avui: la cacera i la venda d'escurçons, amb la denominació d'origen, que servien per a elaborar el remei universal per a tota classe de mals, recomanat per les farmacopees de l'època: la «*Triaca Magna*».

A les darreries del segle passat, deixades enrere les mil convulsions originades pel partidaris d'Elisabet II i pels carlins, que pertorbaren la pau i la tranquil·litat ciutadanes, començaren a sorgir per tot arreu obradors tèxtils, xicotetes indústries que més pareixen tallers artesanals; i uns vilafranquins intrèpids se'n van anar amb llurs matxos a Viena per tal de comprar motors elèctrics per a les fàbriques, que serien moguts per l'energia d'una central hidràulica que van construir al Port de Mingalvo —a l'Aragó—, de manera que Vilafranca va gaudir dels serveis elèctrics abans que moltes poblacions més importants i més riques de la costa. Tot per iniciativa personal. Aquest esperit emprendedor i vanguardista es plasmà també en la creació d'una espècie de seguretat social incipient, per a atendre l'obrer malalt, quan els poders públics se'n fòtien i tenien absolutament oblidat el camp de l'assistència social.

Després d'un període de funcionament privat, el 29 de juny de 1913 es

constituïa la «*Sociedad de Socorros Mútuos de San Roque*», amb la següent junta directiva: President, Juan Antonio Tena Tena; Vice-president, Amadeo Tena Tena; Tresorer, Álvaro Monfort Fabregat; Comptador, Casto Bernad Tena; Vocals, Miguel Escuder García, Vicente Andrés Andrés, José Vicente Monfort i Benedicto Andrés Andrés; Secretari, Antonio Fortanet Tena i Vice-Secretari, Amadeo Escuder Monfort. Obtinguts els permisos legals del Govern Civil, l'any 1914, hom editava el reglament, els dos primers articles del qual deien textualment:

«*Artículo primero: El objeto de esta sociedad es socorrerse mutuamente en sus enfermedades los individuos que la componen.*

«*Artículo segundo: Dada la indole de su fin social, la duración de la misma será por tiempo indeterminado, y su existencia no podrá sujetarse a votación, declarándose subsistente mientras haya diez socios que lo deseen.*

Els 68 articles d'aquest reglament detallan amb tota precisió la forma d'ajudar els malalts, els tipus de dietes a percebre segons la malaltia, les causes que donaran lloc a la no percepció... «*no se abonará el socorro —diuen els estatuts— al socio que padeciese enfermedad voluntaria, tales como las venéreas y sus consecuencias, las causadas por embriaguez u otros excesos, riñas, toros, juegos, bailes, etc.*». I no cal estranyar-se'n massa, perquè Vilafranca tenia gran tradició de poble jugador i l'enorme afecció als bous portava a soltar per les rues de la vila autèntics megateris; els bous i el joc havien creat greus problemes a més d'una família. Es detallava també la forma de controlar molt estrictament els socis que, percebent la dieta, realitzaren uns altres treballs... Ai! Déu meu, la Seguretat Social de 1987...!

Dissortadament no es conserven totes les actes, perquè moltes es pergueren durant la passada «guerra in-

L'ESCOLA ACTIVA

civil», Tanmateix capficar-se en la lectura de les que ens han arribat, produeix un autèntic goig, un plaer delitós. I quina talla humana tan descomunal adquireix aquell pròcer anomenat Don Manuel Palomo, que tots els anys renunciava als seus honoraris mèdics, com a titular de «*Socorros Mútuos de San Roque*», els quals passaven a engrossir els remanents d'ajuda als necessitats d'assistència.

No massa anys després, al 1920 els socis ascendien ja a 450 i, encara que la quota mensual aportada pujava únicament dos quinzets, la societat tenia un fons líquid de 3.714'60 ptes. xifra gens menyspreable en una entitat modesta i d'àmbit reduït als vilafraquins.

El dia 20 de novembre de 1921 la junta d'administradors acordà de visitar el Governador Civil i van baixar a la capital. «*Se le indicó —llegim a les actes— la intenció de fundar en este pueblo una Caja de Ahorros, a lo que se ofreció incondicionalmente por tractarse de una institució social de una eficàcia grandíssima y de trascendental importàcia educativa que merece la atenció y la ayuda de todos*», i es decidí de donar a la primera autoritat provincial «*el más expresivo voto de gracias*». No es conserven les actes immediates posteriors, motiu pel qual hom ignora les causes que feren que aquest projecte no quallara. De bon segur que, d'haver estat portat a terme, la trajectòria econòmica de Vilafranca haguera experimentat un desenvolupament més positiu en tenir a casa una entitat autòctona, d'arrels populars i projecció social, benèfica i altruista.

Acabo amb una anècdota saborosa referida als «*Socorros Mútuos*». Els socis fundadors, quan pensaven quin nom ficar-li a la nova entitat, decidiren de posar en una bossa tres paperetes amb el nom de tres sants diferents. Previa insaculació, va eixir el nom de Sant Roc, que no agradava a tots per coincidir amb el del patró del poble i consegüentment la festa dels «*Socorros*» queia el mateix dia que la festa de la vila. Dues vegades més repetiren l'operació i sempre amb el mateix resultat; aixina que al final Sant Roc va quedar proclamat patró per unanimitat. La societat es va desfer quan la guerra de 1936.

Serveixquen les meues darreres paraules per a retre un homenatge pòstum a En Casimir Fortanet, conegut popularment amb el nom de «*Casimiro Sangüesa*», que em va permetre d'escorcollar el seu arxiu, del qual vaig prendre aquestes notes. Per a ell el meu sincer agraïment.

Josep Monferrer i Guardiola

A l'hora de parlar o, millor dit, d'escriure alguna cosa sobre PEDAGOGIA contemporània, una de les paraules que, de seguida, sorgeix al meu pensament és el terme «activitat», que tindria els seus orígens en un nou tractament dels problemes de l'educació, en un canvi metodològic a més d'una variació dels procediments didàctics de què fou objecte l'escola anomenada tradicional a darreries del segle passat i que ha esdevingut una Escola Nova, plena de motivació i incentiu; això sí, sempre en interès d'un desenvolupament ple de tota la personalitat de l'alumne, d'educar-lo adequadament per a una integració positiva i satisfactòria del xiquet al món social i cultural en què viu.

Aquest principi d'activitat es fonamenta sobretot en l'actuació de l'alumne, en la seua acció com a eix principal del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Deixem fer a l'alumne! Deixem-lo lliure!

Sí bé l'educació tradicional es basava en l'exercici docent del professor amb tan sols una adquisició de coneixements i utilitzant un mètode purament memorístic, actualment ens trobem dintre d'una activitat personal de l'alumne, d'un ensenyament que dona més importància a potenciar totes les capacitats del xiquet i d'una comprensió i aplicació pràctica dels coneixements apresos, al mateix temps s'ha de procurar una maduració de la capacitat crítica del subjecte a favor d'una veritable recerca de la seua formació com a persona.

L'aprendre actiu és un conèixer fent les coses, una estimulació cons-

tant de cada moment viscut, fruit de l'esforç personal de l'alumne i la millor manera de conèixer aquesta realitat és estar en contacte directe amb ella; ens situariem en el món de les preocupacions i exigències que planteja la vida al nen, en un ambient natural on es mou diàriament el xiquet.

El professor en l'escola actual ha adquirit un paper més motivador i dinamitzador de l'activitat escolar, essent el centre de l'aprenentatge el mateix nen; el professor s'ha de mostrar atent a la recerca de possibles tasques per tal de fer-les realitzar als alumnes amb plena autonomia; segons aquesta idea es tractaria d'alliberar l'alumne de la tutela d'una persona adulta per passar a una tutela de la seua pròpia consciència. Seria una llibertat basada en la pròpia disciplina d'esperit que l'alumne, ell mateix, va autoelaborant i alcançant de forma gradual; açò permetria el xiquet ser molt més responsable.

Així, proposaria una eixida a un paisatge, a una fàbrica, a un museu... Deixem-nos de moment dels llibres i familiaritzem-nos amb la realitat estudiada de forma directa. La cosa important seria que el xiquet participara activament en l'aprenentatge mitjançant els comentaris, les entrevistes o les enquestes i l'observació directa del tema proposat per a estudi.

Donem gràcies a Rousseau, Pestalozzi i d'altra gent que han fet possible amb les seues idees aquesta Escola Nova que tots hem de procurar seguir esbrinant i aplicant en la tasca tan important d'educador.

Victor

Cultura

L'ASSOCIACIÓ CULTURAL I COMISSIÓ DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA DELS PORTS

FINALITATS DE L'ASSOCIACIÓ

L'objectiu bàsic és treballar perquè la nostra llengua i la nostra cultura tinguen el lloc que els correspon a la nostra comarca; fer que recuperen el lloc d'on han estat desplaçades.

En conseqüència, l'actuació anirà dirigida a:

- organitzar i impulsar les més diverses activitats culturals.
- informar i assessorar en qüestions lingüístiques i culturals.
- publicar informes de les investigacions realitzades i promoure'n d'altres.
- editar òrgans d'expressió cultural i informativa, com a mínim el butlletí de l'Associació i la publicació dels premis en el Concurs Literari.

QUI COMPOSE I QUI POT FORMAR PART DE L'ASSOCIACIÓ

En un principi hem estat un grup reduït de persones amb el suport de moltes altres que compartien els nostres objectius però que no prenen part activament. Ara, en aquesta nova etapa que obrim després de la legalització, pretenem que formen part de l'associació **to-tes aquelles persones interessades en la nostra cultura** i que no estan disposades a vore com és paulatinament substituïda per una altra.

Ara l'associació estarà composta per socis amb **veu i vot**, que triaran entre tots —el dia 27 de desembre a les 7'30 a la Casa Ciurana— els membres que s'hauran d'encarregar de l'organització.

No cal dir que t'invitem a formar part d'un projecte que serà històric per a la nostra comarca, necessitada de nous impulsos. Idees no en falten, només cal que entre tots les portem a la pràctica (per exemple la publicació d'una revista comarcal, entre moltes altres). Entre tots hem de fer una comarca arrelada a la història i amb visió de futur.

RESUM DE LES ACTIVITATS REALITZADES

— Proposta a l'Ajuntament de Morella de la normalització de l'ús de la nostra llengua en aquest organisme.

— Circular als comerços, bars, entitats bancàries, etc, de la utilització del valencià en els seus escrits i publicacions.

— I Concurs Literari «Vint-i-cinc d'abril» que va ser un èxit de participació.

— Publicació a la revista *Els Ports* d'una secció fixa: «Traguem la nostra llengua».

— Obertura i atenció de les consultes del Servei de Correcció.

— Confecció d'una enquesta sobre l'alumnat i la utilització de la llengua a BUP i COU.

— Informe a l'Ajuntament de Morella sobre toponímia urbana.

— Informació sobre el material bibliogràfic a BUP i EGB.

— Gravació de vídeos per a l'ensenyament.

— Edició de tota la bibliografia en la nostra llengua de cadascuna de les assignatures de batxillerat i COU.

— Confecció i realització d'una segona enquesta a l'EGB, BUP, COU i FP de la comarca; també es va publicar.

— II Concurs Literari «Vint-i-cinc d'abril», ampliat a tota la comarca i amb una secció, a la qual ja se n'ha afegit una altra per a la tercera convocatòria.

— Proposta de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana d'un projecte pilot d'una experiència pedagògica sobre l'ensenyament de la nostra història.

Des de la presentació al moment actual hi ha hagut activitats importants: la creació d'aquesta revista i el III Concurs Literari Vint-i-cinc d'abril. Al pròxim número us donarem els resultats i alguna mostra de les composicions guanyadores.

Us volem obrir les portes de l'Associació, si esteu d'acord amb les nostres finalitats podeu encercar la possibilitat de ser soci al paper de subscripció de la revista. Entre tots hem de dinamitzar la comarca!

AU! Col·labora!

L'editorial diu que l'autora de la revista és l'Associació Cultural i Comissió de Normalització Lingüística dels Ports. Algú es podrà preguntar per les característiques d'aquesta Associació. Us reproduïrem el full de presentació que es va repartir aquest Nadal passat:

El 14 d'agost de 1984 es va crear el grup inicial de l'associació que s'ha encarregat de la legalització, i ara pretén obrir una *nova etapa* més pública, participativa i activa.

UNA COMARCA SENSE REFLEXIÓ NI ESTUDIS?

El panorama d'estudis comarcals és tan erm com la nostra pròpia terra. No hi ha cap volum que arreplegue els pocs treballs que es fan de la nostra comarca. L'únic recull d'estudis és en l'actualitat el *Boletín de Amigos de Morella y su comarca* —que a part de no agradar-me gens, el nom està escrit en foraster— dedicat principalment a treballs històrics. És significativa la mirada constant al passat, com si el futur no existire o se li donare l'esquena sistemàticament.

Estic segur que a més dels estudis

que ja es publiquen n'hi ha molts més que són inèdits i ben poques persones coneixen la seua existència; a part dels que no es duen a terme perquè la inviabilitat de la publicació és manifesta, i perquè l'ambient d'investigació és dispers i no gens cohesionat.

Davant d'aqueixa desconexió entre les persones que tenen un interès per l'estudi de la comarca dels Ports voldria fer la proposta que ens posarem d'acord en fer una trobada, un congrés, una reunió... el que fore, per a poder conèixer exactament

quines investigacions s'han realitzat, quines altres és possible de dur a terme, si es podria suggerir alguna persona, algun tema concret, etc. i vore la possibilitat d'editar un llibre de la comarca amb tot tipus de temàtiques des de l'ecologia, a la dona, a la sociologia, a l'ensenyament...

Aquelles persones que esteu interessades escriviu a la revista algun article o alguna carta dels lectors comentant aquesta proposta.

Arnau Adell Montserrat

MÚSICA ELS PSICODÈLICS MÉS DURS QUE MAI?

Als anys 80 amb el debut del seu primer LP (*talk-talk*) es definien com after-punks. Ara, set anys després, podem dir que els **Psychedelic Furs** són, per fi, un grup consagrat i amb multitud de fans.

Canvien la formació del començament, incloent-hi com a definitiu el membre de la banda Mars Williams, saxofonista genial i brillant que dona un ambient especial als temes anteriors del grup. De la seua primera formació, en queden els següents membres: al baix i a la guitarra Tim Butles i John Ashton respectivament, i, com no, el seu líder Richard Butler, del qual podem dir que ha obtingut millor domini i forma d'utilitzar la veu.

Van actuar al nostre país el mes de març, si bé no era la primera vegada, donat que ja ho havien fet l'any passat i van participar en el programa *La edad de oro* on feren una excel·lent actuació.

Dins de les seues darreres actuacions hem pogut assistir a l'actuació de València. En aquests casos de gran acceptació per part del públic es fa notòria la manca de llocs aptes per a fer concerts d'aquest tipus en aquesta ciutat mediterrània. Ací es dona la contradicció que «Pachà» augmente les vendes però no millore les condicions. Del concert es pot dir que fou la presentació del darrer LP *Mignight to mignight*. L'astúcia del grup es

va manifestar en la manera de distribuir els temes, interpretant les composicions més conegudes alternant-les amb els temes nous; d'aquesta manera es pot comprovar que des d'un punt de vista comercial els *furs* no canvien el confort i la seguretat pel risc. Referent als components del grup, cal destacar la poca importància que se li va donar al teclista Ed Bullen i la gran actuació del bateria Paul Garisto.

Mignight to mignight és més dur i no té el treball melòdic i creatiu que tenien els discs anteriors. D'entre tots els discs, el més a l'abast de tothom és *Mirror Moves*.

CONCERTS A TINDRE EN COMPTE

COMUNARDS

- 23 d'abril a Madrid
- 25 d'abril a Lleida
- 28 d'abril a Barcelona
- 29 d'abril a València

DURAN DURAN

Maig

GARY MOORE

- 7 de maig a Barcelona
- 8 de maig a Madrid
- 9 de maig a Sant Sebastià

TINA TURNER

- 17 de maig a Madrid
- 19 de maig a València
- 21 de maig a Barcelona

SPANDAU BALLET

- Del 2 al 12 de maig (Madrid, València, Barcelona, Sevilla,...)

DAVID BOWIE

Emilio Ortí

ELS NOSTRES NOMS

La importància dels noms propis en la identitat d'un poble és evident. Si ens diuen que un país llatinoamericà té molts de noms en anglès, ens adonarem que aquests noms són més bé impropis. Si ens aturem a pensar només un moment segur que vorem que a nosaltres ens passa el mateix i ho donem com una cosa del tot natural. Quan parlem de gent molt vella si que trobem que quasi tots els noms són en la nostra llengua i parlem del tio Felip, de Carme, d'Andreu, etc.

Què és el que ha passat en aquests darrers anys per a canviar la llengua? La pressió de la llengua dominant és tan forta que ni pensem en ella de natural que la veem. En els quatre o cinc anys últims pareix que hi ha una tendència a la recuperació dels nostres noms de sempre, dels noms dels nostres familiars més vells o ja desapareguts. No entrarem a analitzar-ne les causes, però sí que donem la benvinguda a aquest retorn a ser nosaltres mateixos, eliminant les injerències estranyes.

Alguns pares poden trobar-se en el cas de no saber com s'escriu exactament el nom que volen posar al fill, és per això que algunes parròquies de la comarca ja tenen llistes de tots els nostres noms. Si voleu informació us podeu dirigir a l'A. C. Comissió de Normalització Lingüística dels Ports. Casa Ciurana (3ª

planta) a Morella.

A cada número de la revista posarem l'explicació de dos noms que podeu triar vosaltres si voleu que se'n publiqui algun en concret. Extremem les informacions de BAS i VIDAL, Jordi, Edicions Cap Roig, Barcelona, 1987. Al domicili que acabem de citar en tindreu un exemplar per poder-lo consultar quan vulgueu o bé demanar-lo per correu.

NEUS

Castellà: Nieves. *Basc:* Edurne. *Gallec:* Neves. *Francès:* Neige. *Italià:* Maria della Neve.
Onomàstica: 5 d'agost.

Deriva del llatí vulgar *neve*, variant del clàssic *nive*.

Advocació de la Verge que l'Església celebra en memòria de la prodigiosa nevada que el 5 d'agost de l'any 352, sota el pontificat de sant Liberi, caigué sobre l'Esquilli, en el lloc on més tard s'edificà una basílica dedicada a la Verge, avui santa Maria la Major. Als Països Catalans hi ha nombroses capelles dedicades en honor seu (Aneu, Molló, Eivissa). A Barcelona és venerada a l'església dels sants Just i Pastor. Era invocada com una patrona de la bellesa femenina; per això la seva festa tenia un caire d'exhibició de

bellesa.

Garcia (escaquista catalana).

ANDREU/ANDRÉUA

Variant: Andrea.

Castellà: Andrés, Andrea. *Basc:* Ander. *Gallec:* Andrè. *Anglès:* Andre. *Francès:* André. *Italià:* Andrea. *Alemanys:* Andreas.
Onomàstica: 30 de novembre.

Del grec *andros*, home «viril».

Sant Andreu va néixer a Betsaida, Galilea, a la vora del llac de Genesareth, on feia de pescador junt al seu pare Jonàs i el seu germà Simó. Cercant Déu, escoltà la paraula del Baptista. Fou un dels primers deixebles de Jesús. L'apostolat de sant Andreu és recordat especialment a la riba del Mar Negre. A l'empara del seu nom es dirigiren a conquerir Jerusalem els croats de Godofred de Bouillon. El lema de la Creu de Borgonya serà: «Sant Andreu és la seva alegria».

Malraux (novel·lista francès). Bréton (poeta surrealista francès). Gide (escriptor francès). Febrer (poeta medieval català). Nin (polític i escriptor català). Delvaux (cineasta belga). Alfaro (escultor valencià). Del Sarto (pintor italià). Doria (almirall italià).

REFRANYS DEL CURS DE L'ANY

En esta secció anirem traent els refranys del curs del temps, en aquest cas els de març i abril. Per al pròxim número els de maig, juny i juliol, i els que fan referència a l'estiu. Us demanem que col·laboreu;

les escoles també en repleguen, i més endavant podrem fer un recull el més complet possible per a publicar-lo. Els transcriurem aproximant-nos a la pronunciació:

«Al març, marçaes»

«Pasqua al març, mortaldera o fam»

«A l'abril, cada gota val per mil, i al març, ni una llebre que es pixàs»

«Abril i aguacil, no n'hi ha cap de bo»

JOVENIVOL
moda

BLASCO DE ALAGON, 41
Tel 160710 MORELLA

HOTEL CARDENARL RAM

RESTAURANT
MORELLA

Costa Sunyer, 1
tlf. (964) 16 00 00

TEJIDOS *Vinales*

Segura Barrada, 1
San Nicolás, 22 - Tel. 16 00 63 - MORELLA (Castellón)

L I T E R A T U R A

LA CREACIÓ ALS PORTS

Les planes d'aquesta secció estem esperant ser acaronades per la tinta que tu hauràs sucats al cor (o a d'altres llocs...!). Ens excita pensar que ens passarà la mà dels pensaments més sincers pel nostre cos, i que hi haurà molta gent que podrà mantenir un contacte amb tu, fent nosaltres d'intermediaris.

Omplen's d'amor, d'inquietud, de desesperança, del que sentis. No tenim manies de sentiments ni sexes: som obertes! (de cap, de cos i de cames). No tingues temor de descobrir-te, si no vols que el teu nom es conegue, et garantim l'anonimat amb un pseudònim, però tria'l bé!

T'esperem!

ANDORRA

Un fusta...
lleya

el verd oblidat
de l'oblit de l'home.

El verd era vida
el verd donava vida,
donava tota vida.

Aquella menuda, intranscendent,
externa vida biològica aquella gran,
transcendent, interna vida espiritual.

Però l'home no és home
que fa mal a l'home
que fa mal a la vida de l'home
que fa mal a tota la vida.

L'Albereda era verda
els Carrascals. Pererotes, Herbeset
eren verds.

La mà de l'home és grisa
grisa com el fum
com els anhídrids sulfurós i sulfúric
que en caure maten.

Deixant la verdor grisa
deixant la vida mort
deixant només el record
d'un passat que els homes
no volen tornar a veure.

Nosaltres som homes?
nosaltres donem vida?

Inescrutable

LITERATURA I DIVERTIMENT

Fa a hores d'ara un any que es publicava a València el llibre de Josep Lozano, *Laodamia i altres contes*. Avui —i des d'aquestes pàgines— intentem recomanar la seua lectura. Les seues històries són totes dignes d'un estudi detallat. La forma de dietari del primer relat, *Sitting Bull* o la fantasia i la intriga de *Laodamia*, passant pel cru realisme d'altres contes, com és el cas d'*El cambrer*, ofereixen al lector la possibilitat de gaudir amb aquest recull que uneix les essències d'autors tan diversos com Poe, Borges i Kafka.

A més a més, i per a aquells que hagen llegit la novel·la del mateix autor, *Crim de Germania*, es pot trobar de nou el tema que tan bon joc va donar a Lozano anys enrere. La màgia i la literatura de caire

«fantàstic» apareix també en contes com *P. Machaon L.* i el conte final, que no deixa de tenir-nos intrigats fins al darrer moment tal com si es tractés d'un film de Hitchcock. La conjunció de les relacions amor-mort portades a extrems insospitats, tot barejat amb un peculiar concepte de l'art i de l'erotisme, donen a *Laodamia* una cloenda magnífica a un llibre que —n'estic segur— mereix l'admiració del lector. Ja V. Salvador es qüestiona al pròleg sobre les possibilitats de públic que té aquest aplec de narracions breus. A això caldria donar una resposta adequada, una resposta que és, evidentment, la seua lectura.

Adolf Piquer i Vidal

DROGUERIA

PINTURES GARCIA

ARTICLES PER A BELLES ARTS

c/ Zaporta, 15 tlf. 16 08 73

MORELLA

TALLERES HONORIO

Agencia
RENAULT

Hostal Nou. 2 n

Teléfono 16 01 91

Morella (Castellón)

COSTUMS MORELLANS

La mel, les olles, les maçaes

L'any 47, estant a València, vaig poder presenciar la *provesó* del Corpus, de la qual havia sentit dir moltes vegades que era com la de Morella.

La *provesó* tenia magnificència i sabor típic valencià amb la desfilada de Les Roques i els carros de La Murtra davant de tot, les parròquies amb els distintius eucarístics, els socis i afiliats a les confraries de cada parròquia.

Jo, que tenia una idea molt arrelada de la Festa del Corpus de Morella, vaig tenir una certa sensació de fredor i vaig trobar a faltar les imatges dels sants i em va fer molt estrany que la gent anava a la *provesó* sense ciris i sense atxes.

Quan vaig tornar de València vaig comentar tot això a una reunió de joves d'Acció Catòlica, afegint amb to irònic que el fet que els homes anaren amb les mans darrera, podia donar a la *provesó* l'apel·latiu de «*provesó de la mà al cul*». Naturalment l'acudit va caure en gràcia i va fer riure a tots els assistents. També ens vàrem fixar que això passa a Morella el dia de la Mare de Déu d'Agost i el dia de Sant Julià.

Al cap d'un temps, vaig llegir en un article a la «*Fulleta*» que a la «*provesó*» de la Mare de Déu d'Agost se li deia «*la provesó de la mà al cul*». Em va sorprendre molt, perquè l'origen de la dita era el que us acabo d'explicar.

Faig este comentari per relativitzar frases com: «*Sempre s'ha fet aixina*», «*Sempre s'ha dit*», «*Sempre ha sigut aixina*» que amb freqüència es fan servir, a voltes per persones joves amb poc temps de referència, sense saber massa com eren les coses o com es feien en temps antics.

Un exemple d'això que us dic és el següent: Uns dies abans de començar la Quaresma uns xiquets comentaven que dins de poc seria el «*dijous de les cordes*». En rectificar-los i dir-los que havien de dir «*dijous llarder*», varen contestar que no havien sentit dir mai eixe nom, que els seus pares —encara joves— tampoc ho sabien i que sempre havien dit «*dijous de les cordes*». Per a ells «*sempre*» eren els pocs anys de la seua vida.

El dijous llarder

Els xics agarraven una corda llarga i la nigaven pels extrems. Tota la colla de xics anaven agarrats en rogle a la corda cirdant: «*La mel, la mel!*» pel poble, mirant de trobar les xiques per a fer-les pagar en el joc.

El joc consistia en posar la xica dins del rogle de la corda i els xics li pegaven una palmadeta a l'esquena. La xica havia d'agarrar alguns dels xics del rogle, cosa que ells havien d'evitar amb el moviment de la corda. Quan la xica agarrava un dels xics quedava lliure i podia eixir del cercle de la corda i aquella mel ja no podia tornar a agarrar a la xica en tota la vesprada.

Cal dir que a les xiques ens agradava molt que els xics ens vingeren a agarrar.

Les xiques, els dies anteriors al dijous llarder, anàvem per les cases a buscar els topins, olles de fang i cànters que ja no servien. Amb tots estos testos jugàvem a tirar-nos-els les unes a les altres fins que queien a terra i es trencaven. La gràcia estava en tirar-los més lluny i més alt sense trencar-los.

Al final de la Quaresma els mestres i professors de les escoles i col·legis ens portaven a l'església per a confessar-nos i explicar-nos el compliment amb parròquia pel temps Pascual.

És fàcil d'imaginar la quantitat d'anècdotes gracioses que els capellans devien escoltar en aquelles confessions senzilles dels xiquets i xiquetes on el més important era haver fet enfadar els pares i haver dit alguna paraulota, que naturalment s'explicitava. El capella solia acabar donant-nos la benedicció i imposant-nos a tots la mateixa penitència: «*Que la mare et faigue una rosca ben grossa*».

Després de tot això els xics miraven de fer-se amb una maça de fusta. A 10 cèntims la maça a cal fuster.

Les maces eren per al mati del dissabte de Glòria, per a les maçaes, i els dies anteriors calia entrenar-les trencant caixons i donat-los menjar picant amb la maça a les herbes de les costes o al Prat. Estes activitats anaven acompanyades d'una caçoneta que deia: *Maceta de Sant Tomàs, pica a terra, pica al nas*.

Arribava el dissabte de Glòria. Cal tenir present que la cerimònia litúrgica de la Pasqua es feia al mati. Mentrestant els xiquets i xiquetes del poble ens esperàvem al Placet de l'església —els uns amb les maces i les altres amb potets i recipients per a replegar aigua acabada de beneir a l'ofici, que després s'esquitxava per tota la casa—, a què les campanes tocaren a Glòria.

A les 10 del mati començava el toc general de campanes. A la primera campanada, es feia una escampadina de xiquets amb maça per tots els carrers i carrerons del poble per anar a pegar maçaes a les portes que trobaven tancades, tot cantant: *Porta oberta, bona coberta. Porta tancà, bona maça*. Era l'únic dia de l'any, que totes les portes del poble s'obrien, fins i tot aquelles que estaven tancades la resta de l'any. De totes formes, valia més tenir-les obertes i no córrer el risc d'avisar el fuster.

Una agüela, quan era menuda, em contava el significat de totes estes coses. Deia que la mel podia representar Nostre Senyor que havia pagat per nosaltres. Que la corda era redona perquè significava la nostra col·laboració a la Redempció. Que trencar les olles era una manera de deixar els nostres defectes per la vida nova de Nostre Senyor Ressuscitat. Que les maçaes es feien en record del sepulcre obert el mati de la Ressurrecció, que obria les portes del cel.

No sé el que hi ha de cert en tot això, però us ho conto com ella m'ho explicava.

A les 2 de la vesprada (hora de sol), eixia de cada Parròquia la Solispassa. Cada una feia el recorregut pels carrers de la seua jurisdicció. Anava el Rector o el Vicari,

l'escolà revestit i dos escolanets, i un vol de criatures cantant, a beneir les cases del veïnat. Un dels escolanets portava el salpasser i l'escolà un plat per a replegar les almoïnes que donava la gent.

Els veïns s'esperaven a la porta de casa i el capellà els donava la benedicció.

Es xiquets anaven cantant pels carrers:

Angelets del cel, què menjareu a Pasqua?

— *Ous i cargols i fulletes de carrasca.*

Cataclasca, plena de pasta.

El dijous de matí,

bona rosca per a mi.

El dijous de vesprà,

bona rosca amb cansalà.

Ous, truita i pa, bastonades a l'escolà.

Ous, truita i vi, bastonades al pelegrí.

Ous amb taronges, bastonades a les monges.

Ous amb cabestre, bastonades a l'arxipreste.

Ous amb canari, bastonades al vicari.

Ous amb mandarines, bastonades a les ballarines...»

Aixina ens passàvem cantant fins a les quatre de la vesprada.

Baix de la costa de la Presó —confluència de les tres parròquies—, ens juntàvem i cantàvem tots alhora a vore qui podia més. Després d'això, tornàvem a les parròquies corresponents. Entràvem dins de l'església. L'escolà o el capellà es posava a la porta i repartia perres als xiquets i xiquetes que havien anat a cantar a la solispassa. Segons el que s'havia replegat els donava a cada xiquet. Si era molt, una perra. Si era poc, una perra per a dos o dos cèntims cada un.

Això d'una perra per a dos era una bona font d'emboïcs: podia arribar entre els menuts a qüestions d'honor. Havíem arribat a dir: «Fulano és un lladre, perquè a la solispassa em va robar mitja perra».

Com a conclusió us diria que val la pena recordar els nostres costums, per a reinstaurar-los si cal, o per a donar exactitud i fiabilitat al «sempre s'ha fet aixina».

Domi Pastor

AQUEST ANY MOLT MILLOR

E S P O R T S

Després d'haver jugat tots els partits de futbol de la Temporada 86-87, hem de dir que el Morella FC ha millorat molt com així ho demostren els seus resultats.

Hem pogut vore com ací a Morella cada dia s'anaven guanyant tots els partits, si bé algun dia l'espectacle no era tot l'interessant que caldria, se superava amb la il·lusió que posaven els jugadors.

Però no tot ha segut glòria, també s'ha de parlar dels partits jugats a fora, on la sort i el bon joc no han acompanyat sempre el nostre equip, ja que sols dos empats i un partit polèmic han salvat alguna cosa a

destacar; de la resta és millor oblidar-se'n perquè hem hagut de vore el mateix dels anys passats.

D'aquesta manera, podem resumir, dient que la temporada ha estat irregular, tot i que a la fi hem quedat al quart lloc de la taula de la classificació darrera de Betxi, Vilafranca i Catí, amb 10 punts i 2 positius.

Els partits a destacar van ser en primer lloc l'Inaugural amb la victòria més gran de la història per 6-1, després els empats fora amb Vilanova i Catí, la derrota amb el Vilafranca a casa per 1-3, el dia més important per a la comarca, no pel

partit, sinó perquè ens vam manifestar tots junts a Castelló defensant els nostres pins. I com a cosa anecdòtica el partit guanyat davant el Torressport sense haver de jugar, ja que el teòricament equip local no va acudir a Sant Mateu, lloc on havia de jugar-se el partit després d'haver-se anul·lat el jugat a Torreblanca per haver-se presentat jugadors sense la fitxa federativa corresponent.

Sols ens queda dir que anem pel bon camí i que tinguem un poc més de sort.

VILAFRANCA

El poble de Vilafranca, una vegada més, ha pogut donar la benvinguda i el comiat a la volta ciclista a Castelló. L'arribada es va celebrar el passat divendres, 10 d'abril amb l'etapa Castelló-Vilafranca de 107 km.

A les 15 h. 38 minuts, eixiren de la capital de la Plana 82 corredors, arribant a la nostra localitat 3 hores després, exactament a les 18 hores 38 minuts. Tres dels participants protagonitzaren un bonic sprint fins arribar a la meta. L'home que s'imposà finalment fou Luis Ferri de l'Equip Ceràmicas Cabrera.

La volta, a l'igual que l'any passat, ha tingut caràcter internacional i els homes del club ciclista de Castelló ens han presentat una perfecta organització.

A les 10 del matí del dissabte els dèiem adéu; gelats de fred, però

contents d'haver pogut estar un poc protagonistes de la V Volta ciclista a Castelló i VIII Trofeu Penyagolosa.

FUTBOL-SALA: FP VILAFRANCA CLASSIFICAT

L'equip cadet de futbol-sala de la Formació Professional de Vilafranca, està disputant la fase final provincial dels V Jocs Escolars de la Comunitat Valenciana.

Els xics de la FP van passar la primera fase classificatòria sense haver perdut cap partit, tenint com a rivals equips tan bons com els de l'IB de Benicarló, l'IB de Morella, l'Acadèmia Didàctica i l'Institut Politècnic de Castelló.

EL CF. VILAFRANCA SUBCAMPIÓ DE LLIGA

Al final de la temporada 86-87 el CF. Vilafranca ha quedat el segon classificat, empatat a punts amb (el Betxi), del Campionat de futbol de la 3ª divisió regional.

L'equip vilafranquí esta temporada ha demostrat que té un dels millors equips dels últims temps puix solament ha perdut en quatre ocasions, sent també l'equip més golejadore de la seua categoria.

La temporada pròxima el tindrem a la segona regional. Esperem així mateix que es repetirà l'èxit aconseguit durant esta campanya.

OU È PASSARÀ

PROXIMES ACTIVITATS

Amb l'ajut de la Diputació que facilite material i d'altres mitjans s'estan celebrant al llarg d'aquest curs, les *Trobades esportives rurals*. Trobades comarcals la primera de les quals es va fer al Forcall el 30 de març amb les especialitats de Frontenis, futbol i ping-pong.

La segona a Cincorres el 13 d'abril: curses d'atletisme, de cros i salts de longitud. Aquest dia es va aprofitar per a fer l'entrega dels premis de la I mostra de creativitat a la muntanya corresponents al 2n trimestre i que tenien com a tema els còmics.

En aquestes trobades esportives hi participen les escoles d'Olocau del Rei, La Mata, Todolella, el Forcall, Portell, Cincorres, Villores, Sorita i Valibona.

L'equip d'Educació Compensatòria coordina aquestes activitats.

NOTÍCIES QUE VINDRAN

El proper 10 de juny els ciutadans dels Ports participarem en les eleccions per decidir quines han de ser les persones i els partits polítics que ens han de governar durant els quatre anys següents, al nostre poble, al Govern valencià i al parlament europeu.

En certa mesura el futur depèn de nosaltres.

QUÈ PENSEN LES CANDIDATURES MUNICIPALS

Hem considerat interessant que les candidatures que es presentaran a les eleccions municipals de Morella (a molts pobles de la comarca només se sap que es presentarà una candidatura) contestaren a unes preguntes que va preparar l'equip de redacció de la revista.

Vam donar les preguntes a Alianza Popular, al PSPV-PSOE, i a uns independents que possiblement es presentaran per algun partit de «Centre». Vam explicar que les preguntes eixirien a la revista amb les respostes que ens arribaren. Només hem tingut les del PSPV-PSOE, que reproduïm a continuació. No coneixem les causes per les quals només ha contestat una candidatura. Ens haguere agradat llegir l'opinió de tots.

Les preguntes que els vam fer són les següents:

1. Quina és la postura de la candidatura respecte a l'agricultura i la ramaderia municipals?

2. Tenen previst potenciar l'electrificació dels masos?
3. Quines mesures pensen prendre davant l'atur?
4. Quines mesures pensen prendre contra la contaminació de la comarca i del terme municipal?
5. Quina és la seua postura sobre el pla d'urbanisme?
6. Quines activitats culturals pensen potenciar?
7. Faran alguna cosa per combatre l'analfabetisme en la llengua pròpia?
8. S'exigirà als funcionaris el coneixement escrit de la nostra llengua? Es tindrà com a mèrit en la nova contractació? Hi haurà nova contractació?
9. Què pensen fer respecte a la sanitat?
10. Tenen previst dignificar la biblioteca municipal i millorar la bibliografia en la nostra llengua?
11. Afegesquen un problema que no hem tractat i que consideren important.

CONTESTACIÓ AL QÜESTIONARI PLANTEJAT PER LA REVISTA AU!

1. Agricultura-Ramaderia

Per a Morella i tota la nostra comarca és un sector molt important que cal tractar amb molta sensibilitat. Durant massa temps s'ha menyspreat el treball al camp i ara ens trobem en un moment decisiu ja dins d'un mercat tan competitiu com l'europeu. Des de l'ajuntament volem mantindre una estreta relació amb els agricultors i ramaders i per això es crearà un Consell Local Agrari on estaran representants de les associacions i organitzacions agràries, i on es discutiran totes les possibles millores amb participació municipal i d'altres organismes. D'altra banda, es fomentarà l'aplicació de totes les possibilitats que ofereix la qualificació de Zona de Muntanya i s'intensificarà la informació sobre tots els temes d'interès per al camp morellà.

Cada any almenys el cinc per cent del pressupost de la corporació s'haurà de dirigir a millores concretes d'accés i serveis per als nostres masos.

2. Electrificació

Per supòsit. Per a la modernització de les estructures agràries i per a la millora de la qualitat de vida de les persones que viuen fora del cas urbà és una autèntica necessitat. En l'actualitat a través de la Conselleria d'Agricultura es concedeixen subvencions per a instal·lacions elèctriques fins a un 20%. Per altra banda, continuarem la política que ha contribuït a electrificar concentracions de masos amb participació de la Diputació, l'empresa subministradora, Conselleria d'Indústria i els interessats com ha s'ha fet als Llivis, Moll i els nuclis d'Herbasset i la Poble d'Alcolea.

Per un altre costat es faran estudis de viabilitat per a la resta i on no siga possible la instal·lació d'energia es potenciaran les energies alternatives (plaques solars i energia eòlica) com ja s'ha fet als termes d'Ares i Olocau amb una subvenció del 80% de la Diputació de Castelló.

3. Atur

La consecució de llocs de treball constitueix la primera preocupació del nostre grup.

Un major creixement de l'economia local és condició imprescindible per aconseguir l'objectiu: la creació de llocs de treball. I per això la construcció del futur Polígon Industrial pot activar aquesta economia cara a un futur cada vegada més competitiu.

En aquest sentit, recolzem tots els sectors productius del municipi sense cap distinció perquè conjuntament desenvolupen l'esforç necessari que ens permetisca avançar positivament.

En el nostre programa d'actuació ens comprometem a recolzar qualsevol iniciativa que afavorisca la creació de llocs de treball, facilitant els tràmits administratius i donant informació de les ajudes previstes pels diferents organismes públics.

L'ajuntament s'acollirà als convenis fomentats per l'INEM per a la contractació temporal de treballadors aturats per a la realització de millores en la infraestructura del municipi.

En definitiva, el desenvolupament econòmic morellà ha de donar un pas endavant per a evolucionar cap a una societat on tots puguem tindre un lloc de treball.

4. Contaminació

Cal distingir distintes actuacions que s'han de portar a cap simultàniament. En primer lloc, continuar endavant amb la demanda judicial ja presentada per tal d'aconseguir el reconeixement legal dels danys que s'estan produint al nostre entorn per la Central Tèrmica d'Andorra. D'altra banda, s'instaurarà la Conselleria d'Agricultura a la regeneració dels boscos afectats amb el suport de les inversions necessàries.

Finalment, juntament amb els altres pobles de la comarca es mantindrà una actitud activa en la resolució del greu problema que patim.

5. Pla d'urbanisme

Creem que és positiu per a la població l'existència d'unes normes urbanístiques que permetixquen el progrés de Morella sense trencar l'herència històrica. Tanmateix nosaltres no estem d'acord amb alguns punts que planteja el projecte actual de Pla. En eixe sentit el PSPV-PSOE va formar un grup de treball amb presència de persones independents per a estudiar a fons l'actual projecte i posteriorment el grup municipal va presentar

al ple de la corporació una sèrie d'alegacions que, pensem, donem solució als principals problemes plantejats.

En síntesi, la nostra proposta passa per anul·lar els articles que parlen de «derribos», facilitar la construcció de granges en tot el terme excepte en la protecció de vistes de Morella i respectar les altures actuals dins del recinte amurat.

Per altra banda, considerem positives totes les infraestructures que es creen com pot ser el Polígon Industrial, Centre de Salut, Nou Col·legi, Fàbrica de Giner, Desuradora, Col·lectors, Remodelació d'Espais lliures, etc.

En qualsevol cas, a l'hora de parlar d'aquesta qüestió cal tindre en compte que es tracta de complir la legalitat vigent i que tots els ciutadans pugen construir amb igualtat, sense diferències de compliment.

6. Cultura

La cultura és el motor que posa en marxa els pobles. Ens agradaria que tots els morellans tingueren oportunitat d'adquirir una major sensibilitat cultural i per això recolzarem les iniciatives que sorgixquen i programarem també un pla municipal de dinamització cultural.

Pel que fa a la infraestructura es posarà en marxa amb la Conselleria de Cultura el Museu Local i s'ubicarà amb la dignitat que es mereix la Biblioteca Municipal. Es posarà també en funcionament la sala d'exposicions de Sant Nicolau i es constituirà el Patronat Municipal de la Universitat Popular.

Se gestionarà amb la Diputació la creació d'una filial del Conservatori Provincial de Música i es potenciarà la Banda de Música.

7. Llengua

L'ajuntament col·laborarà amb les entitats culturals que difonguen el coneixement de la nostra llengua al temps que ajudarà a organitzar cursos per a les persones interessades.

8. Llengua-funcionaris

Es tendirà a normalitzar la llengua a l'ajuntament d'una manera progressiva i evitant sempre que la llengua siga un factor de conflicte sinó tot el contrari, un element de cultura i cohesió de la societat. A tots els efectes es complirà la cooficialitat.

9. Sanitat

En primer lloc l'objectiu és la construcció i posta en funcionament del Centre de Salut que s'ubicarà a l'Església de Sant Miquel. En aquest sentit, es preveu la presència d'un pediatra almenys tres dies a la setmana i el desplaçament d'especialistes periòdicament. També s'organitzaran diverses campanyes de divulgació en favor de la salut de tots.

10. Biblioteca

La biblioteca de Morella mereix millor sort que l'actual. L'ubicació definitiva amb una dotació moderna i funcional, proposem siga a l'edifici de l'antic Col·legi dels escolapis quan es remodele o bé a l'ajuntament que també s'acondicionarà. S'augmentarà la dotació de llibres en valencià tot i fonamentalment integrant-se en la xarxa de biblioteques de la Generalitat valenciana.

11. Altres problemes

Entre les diverses propostes que presentem els morellans està la creació d'una emissora municipal de ràdio que creem que pot ser un dinamitzador de la participació ciutadana i cultural. Volem també un ajuntament on tots els morellans puguem donar la seua opinió i siguen atesos amb cordialitat i desig de solucionar els seus problemes.

Finalment, la potenciació del turisme junt amb els altres sectors de la nostra economia pot esdevindre una major font d'ingressos. Aixina, la construcció d'un hotel o la instal·lació d'una zona d'acampada junt a la Piscina Municipal i la promoció del turisme d'hivern o els viatges culturals i escolars, són qüestions que plantegen per al futur de Morella altres eixides.

I no res més, volem comptar amb tots per aconseguir una Morella que combine harmoniosament tradició i modernitat, una Morella de progrés per al segle XXI, que està ja ahí a la vora.

Gràcies a AU! per la seua gentilesa al deixar-nos expressar la nostra opinió i sort també en el futur.

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

Acció Cultural té en l'actualitat més de 7.000 socis i una organització amb oficines a Castelló de la Plana, Alacant i València i, també, nuclis comarcals actius i ben definits. Les activitats que duu a terme es poden englobar així:

A) Educació i Joventut

- Raconet de Jocs i Cançons
- Aplecs d'Estudiants
- Curssets per a monitors
- Escola d'Esplai
- Colònies de vacances
- Coordinadora d'Ensenyants
- Trobades amb la ciència

B) Cultura Popular i Folklore

- Mostres d'art popular
- Curssets de dansa
- Actuacions de grups folklòrics

C) Medi Ambient

- Accions de salvament ecològic
- Dia de l'Arbre

D) Llengua

- Campanyes Carles Salvador
- Curssets de llengua per correspondència

E) Llibres, Arxius i Publicacions Periòdiques

- Edició d'un butlletí intern
- Centre d'Estudis i Documentació
- Subvencions a revistes i llibres
- Donació de lots de llibres a biblioteques
- Replega i ordenació d'arxius i documentació
- Fons de material àudio-visual

F) Difusió Cultural

- Recitals de cançó
- Exposicions artístiques
- Recitals de poesia
- Conferències, col·loquis i taules rodones
- Projeccions de pel·lícules
- Cicles sencers integrant totes aquestes activitats

D'altra banda, Acció Cultural col·labora amb institucions de tota mena i ajuda aquelles que, tenint objectius semblants als nostres, ho sol·liciten.

Tot això només és possible gràcies als mitjans econòmics i humans que els nostres socis posen a disposició de l'entitat. Cada soci d'Acció Cultural paga una quota mínima de 1.500 pessetes trimestrals. Aquestes aportacions donen vida material a totes les nostres activitats i serveixen per a portar la nostra veu i la nostra activitat per tot el País Valencià.

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

Moratin, 15, 8ª - 46002 VALÈNCIA - Tel. 351 17 27

Butlletí d'Inscripció

Ir. cognom 2n.

Nom Professió

Lloc de naixement Any

Domicili Població

Codi Postal Tel. Particular Domicili

del treball Població

Tel. del treball S'ha fet soci d'Acció

Cultural del País Valencià, amb una quota trimestral de

(feu una creu on calga):

- mil cinc-cents
- tres mil
-pessetes (quantitat superior a fixar pel soci)

Domiciliació bancària

En/Na

Carrer Població

Banc/Caixa Agència

Carrer Població

Compte corrent/llibreta núm

Distingits senyors:

Us pregue que atengueu, amb càrrec al meu compte i fins a nova ordre, els rebuts de ptes que trimestralment us presentarà Acció Cultural del País Valencià.

....., d de 198

Firma

REVISTA

REVISTA COMARCAL
DELS PORTS

ANY I nº 1 Primaveres

